

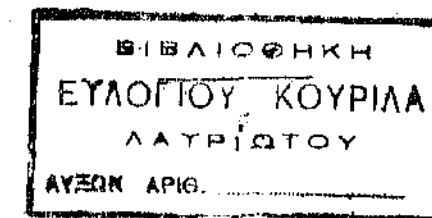
ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

1879

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ—ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6.—ΔΕΔΕΜ. ΦΡ. 8.

ΑΘΗΝΗΣ

Γραφείον της 'Εστίας: 'Οδός Σταδίου, 6.

1879

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ἑβδομος

Συνδρομή ἑτησίᾳ: Ἐν Ἑλλάδι γρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ γρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ δεχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἕως τοῦ ἑξῆς καὶ ἐκ τῆς 15ης—Ἐργασίον τῆς Διευθύνσεως: Ἡδὲς Κελύου, 6.

28 Ἰανουαρίου 1870

ΣΦΡΑΓΙΣ ΤΟΥ ΥΠΕΙΘΑΣΤΥΝΟΑΙΜΕΝΑΡΧΕΙΟΥ ΠΑΤΜΟΥ ἐπὶ ἐπαναστάσεως.

Τὸ πρωτότυπον τῆς ἀνωτέρω σφραγίδος εὑρίσκειται παρὰ τῷ κ. Παύλῳ Λάμπρῳ, ὅστις κέντηται πλουσιωτάτην συλλογὴν σφραγίδων τῶν πλείστων ἐλληνικῶν δήμων καὶ Ἀρχῶν ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως. Ἡ συλλογὴ αὕτη μετὰ πολλοῦ κόπου συλλεγείσα μεγάλην δὲ κερτιμένη ἱστορικὴν ἀξίαν καὶ ὀπὸ πολλὰς ἐπιφύεις περιεργος, εὐχῆς ἔργον εἶητο ἂν καθίστατο ἰθνηκὸν κτήμα, καὶ κατετίθετο ἐν τῷ μουσεῖῳ τοῦ Ναυτικοῦ ἀπομαγικού ταμείου, ἢ ἐν τῇ Βουλῇ, ἐνθα καὶ ἄλλα παρόμοια κειμήλια εἰσὶν ἀποτεθησαυρισμένα. Σ. τ. Δ.

ΛΟΥΚΗΣ ΛΑΡΑΣ

Αὐτοβιογραφία γέροντος Χίου.

Συγγραμ. 181 πλ. 81.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Τὰ χωρία τῆς Χίου, ἰδίως τὰ μεσημβρινά, εἶναι ὄχυρά ὡς φρούρια καὶ στενόχωρα ὡς φυλακαί. Δὲν ἔχουσι τείχη, ἀλλὰ, κατὰ τὰς τέσσαρας ἐξωτερικὰς πλευράς, τῶν οἰκιῶν τὰ ὀπίσθια συνεχόμενα ἀποτελοῦσιν ἀδιάκοπον προτείχισμα. Αἱ θύραι τῶν οἰκιῶν κεῖνται ἔσωθεν, ἐντὸς τοῦ χωρίου, ἢ κεντρικῇ δὲ αὐτοῦ ἑδρῇ, τέμνουσα τῶν οἰκιῶν τὴν συνέχειαν, σχηματίζει τοῦ ὄχυρῶματος τὴν πύλην. Εἶναι δὲ ἀληθῶς πύλη ἢ τοιαύτη ὀπή, καθόσον καὶ κλείεται διὰ κιγκλιδιωτῶν ἐκ σιδήρου θυρῶν. Τὰ χωρία ταῦτα μοῦ ἔφερον πάντοτε κατὰ νοῦν τὸ ἐν Σμύρνῃ Κάνιον ἢ διαφορά εἶναι, ὅτι ἀντὶ τῆς περικλειούσης ἐκεῖνο μεγαλοπόλειος, ταῦτα περικυκλοῦνται ὑπὸ λάφων πρασίνων, καὶ ἀντὶ ὄχρων ἐμπόρων, περιέχουσιν εὐρώστους γεωργούς· ἀντὶ δὲ τῆς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Χανίου πλατείας, ἑδοὶ στεναὶ καὶ οἰκοδομαὶ συνεσφιγμέναι πληροῦσι τὸν χώρον, τὸν ὁποῖον ἢ τετρα-

πλευρος ἐξωτερικῇ τῶν οἰκιῶν σειρὰ περιστοιχίζει. Εἰς τὸ κέντρον τοῦ χωρίου ὑψοῦται συνήθως Πύργος, τοῦ ὁποῖου ἢ εἰσοδος ὑπερέχει τοσοῦτον τοῦ ἐδάφους, ὥστε μόνον διὰ κλίμακος ξυλίνης ἢ διὰ σχοινίων δύναται τις ν' ἀνέλθῃ μέχρις αὐτῆς. Οἱ Πύργοι οὗτοι, λείψανα τῆς κυριαρχίας τῶν Γενουνησίων, εἶναι αἱ ἀκροπόλεις τῶν χωρίων.

Τοιοῦτον ἦτο τὸ χωρίον Μεστά, ὅπου προσεφύγομεν. Οἱ χωρικοὶ μᾶς ὑπεδέχθησαν φιλοφρόνως, μᾶς παρεχώρησαν δὲ οἰκίαν εὐκαίρον, τὰ κενὰ τῆς ὁποίας δωμάτια διεμοιράσθημεν μετὰ τοῦ γέροντος τῆς μητρὸς μου θείου καὶ δύο ἄλλων οἰκογενειῶν. Ἡ κοινὴ συμφορὰ τότε πρῶτον μετ' αὐτῶν μᾶς ἐσχέτισε καὶ μᾶς συνέδεσε. Αἱ στερήσεις μᾶς ἦσαν ποικίλαι καὶ μεγάλαι, ἀλλὰ τίς τότε ἐσκέπτετο περὶ ἀνέσεως καὶ περὶ τῶν συνήθων τοῦ βίου ἀναγκῶν; Ὁ σκοπὸς ἦτο τὴν ζωὴν νὰ διατηρήσωμεν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοῦτο μόλις ἢ διαίτᾳ μᾶς ἐξήρκει. Καὶ τοῦ ἄρτου αὐτοῦ ἢ ἀποκτίσεις ἦτο δύσκολος, οὐδὲ κατωρθοῦτο κατ' ἡμέραν. Σῦκα, κουκία, ξυλοκέρατα καὶ χόρτα ἄγρια, ἰδοὺ ὁποία ἦτο, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἢ τροφὴ μᾶς. Καὶ παρήρχοντο οὕτως αἱ ἡμέραι ἐν τῷ μέσῳ φθῶν καὶ ἐλπίδων.

Τὴν ἰδέαν τῆς εἰς Ψαρὰ καταφυγῆς παρητήσαμεν ἐξ ἀνάγκης, διότι ἤρχοντο ἀπελπιστικαὶ ἐκείθεν εἰδήσεις. Ἦτο ἤδη πλήρης προσφύγων ἢ νῆσος, οἱ δὲ Ψαριανοὶ, μόλις ἔχοντες πῶς νὰ τοὺς διαθρέψωσι καὶ συντηρήσωσι, δὲν ἠδύναντο οὔτε ἠθελον νὰ δεχθῶσι πλείοτέρους. Ἦρχιζεν ἤδη νὰ τοῖς γίνεται ἐπαισθητὴ ἢ σπᾶνις τοῦ ὕδατος, ἢ δὲ συσσίρευσις τοσοῦτων ἀπόρων φυγάδων εἶχε προκαλέσει νόσους, αἵτινες ἐφαίνοντο προμηνοῦσαι φοβεριώτερον ἐπιδημίαν. Ὄθεν ἔγραψον εἰς Χίον προτρέποντες τοὺς φεύγοντας νὰ διευθυνθῶσιν εἰς ἄλλας τοῦ Αἰγαίου νήσους, καὶ προσφέροντες προθύμως τὰ πλοῖά των καὶ τοὺς ναύτας των.

Ἄλλ' ἡμεῖς εἰς Μεστά ἤρχιζομεν νὰ ἐπιζώομεν ὅτι δὲν ὑφίσταται πλέον ἀνάγκη φυγῆς. Δύο ἑβδομάδες εἶχον παρέλθει ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Τουρκικοῦ στόλου· οἱ ἐπαναστάται ἀπέπλευσαν ἢ ἐκρίπτοντο σκορπισμένοι εἰς τῆς νήσου τὰ ἐνδότερα, οἱ δὲ φιλήσυχοι τῆς πόλεως κάτοικοι καὶ τῶν χωρικῶν οἱ πλείστοι οὐδ' ἐ-

ξηγέρθησαν κατά τῆς Τουρκικῆς ἐξουσίας, οὐδ' ἀνεμίσθησαν εἰς τὸ ἐπαναστατικὸν κίνημα. Διὰ τὴν λοιπὴν τῆς καταδρομῆς ἢ ἐξοκολούθησις; Διὰ τῆς τρομοκρατικῆς ἢ διαιωνίσεως; ἢ ἐνὶ πᾶσι ἀντιστάσεως πιθανότης ἐξέλιπεν; Μὴ δὲν ἤρκεσαν τὰ πεσόντα ἤδη ἅθωα θύματα; Μὴ δὲν ἤρκεσθη ἀρκούντως τῆς τουρκικῆς λύσεως ἢ ἐξασφίσεως; Ταῦτα σκεπτόμενοι ἐπεριμένον ἐπὶ ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὴν διακέρυξιν ἀμνηστίας καὶ τὴν ἀδειαν νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὰς ἐστίαις μας.

Καὶ τῷ ὄντι, τῶν Τούρκων ἢ καταφορά εἶχε κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας κοπάσαι. Ἦκούοντο ὀλιγώτεροι πυροβολισμοὶ καὶ φόνοι καὶ ἀπαγωγαί, διέτρεχον δὲ φῆμαι ὅτι ἐμεσίτευον οἱ Πρόξενοι ὑπὲρ συγχωρήσεως τῶν ραγιαδῶν, καὶ ὅτι ὁ Πασᾶς ἐφαίνετο κλίνων πρὸς ἐπιείκειαν. Καὶ ἤρχοντο μέχρις ἡμῶν αἱ τοιαῦται φῆμαι καὶ ὑπέτρεφον τὰς ἐλπίδας μας.

Τὴν ἐνάτην ἡμέραν τῆς εἰς Μεστὰ διαμονῆς μας ἐνομίσαμεν ὅτι τὰ δευρὰ μας ἐτελείωσαν. Δύο Πρόξενοι ἦλθον εἰς τὸ χωριὸν φέροντες κλάδους ἐλαίας καὶ παραμυθίας ἀγγελίαν. Ἐφερον ἀναφορὰν πρὸς ὑπογραφὴν, ὑπέσχεον δὲ ὅτι ἅμα προσκυνήσωμεν, ὁ Πασᾶς δὲ μᾶς συγχωρήσῃ. Νὰ μᾶς συγχωρήσῃ! Ἀλλὰ διὰ τί; Οὔτε ἀντάρται ἤμεθα, οὔτε οὐδένα ἠδικήσαμεν, οὔτε ἰδιοκτησίας ξένας ἐληστεύσαμεν, οὔτε γυναῖκας ἠτιμάσαμεν, οὔτε ἐφονεύσαμεν, οὔτε ἐξηνδραποδίσσαμεν. Διὰ τί νὰ συγχωρηθῶμεν; Ἀλλὰ ταῦτα εἶναι σκέψεις σημεριναί. Δὲν ἐσκεπτόμεθα τοιαῦτα τότε, ἢ δ' ἐλπίς τῆς ἀκαλλαγῆς ἀπὸ τῆς ἀφορήτου ἐκείνης ὑπάρξεως ἦτο ἀληθὴς δι' ἡμᾶς χαρὰ. Ὅθεν ὑπεγράψαμεν προθύμως πάντες, νέοι καὶ γέροντες, χωρὶς νὰ ἐξετάσωμεν τί ἢ ἀναφορά περιέχει, ὑπεγράψαμεν μὲ τὰς δύο χεῖρας, εὐλογοῦντες τὴν φιλόανθρωπον μεσολάθεισιν τῶν Χριστιανῶν Προξένων, καὶ ἀνεπνεύσαμεν, πιστεύσαντες ὅτι παύει ὁ διωγμὸς καὶ ὅτι ἐπιστρέψωμεν ἀεὶ εὐλαβεῖς εἰς τὰ ἴδια.

Ἀλλὰ μὴ ἐπρόκειτο νὰ εὐρωμεν τὰς οἰκίας μας ὅπως τὰς ἀφήσαμεν; Μετὰ τὴν εἰσβολὴν τῶν Σαμίων καὶ τῶν ὑπὸ τὸν Μπουρτζὴν χωρικῶν, μετὰ τοὺς σφοδρούς ἐκ τοῦ φρουρίου καὶ ἐκ τοῦ στόλου κανονοβολισμούς, μετὰ τὴν ἀγαλίνωτον πρὸ πάντων τῶν Τούρκων λεηλασίαν, ὀλίγας περὶ τούτου ἐλπίδας ἠδυνάμεθα νὰ τρέψωμεν. Ἀλλ' ὅμως ἐκυρίευσεν πάντας ἡμᾶς ἐκεῖ, εἰς Μεστὰ, τῆς ἐπανόδου ὁ φόβος. Ἦθέλωμεν νὰ ἴδωμεν καὶ πάλιν τὰς οἰκίας μας, εἰς οἷαν δῆποτε κατάστασιν καὶ ἂν ἐπρόκειτο νὰ τὰς εὐρωμεν, ὁ δὲ φόβος μὴ τὰς εὐρωμεν κατεστραμμένας ἤξεναν, ἀντὶ νὰ ἐλαττώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν μας. Τοιαῦτος ὁ ἄνθρωπος. Προσκόλλεται τοσοῦτον μᾶλλον εἰς ὅ,τι ἀγαπᾷ, καθόσον κινδυνεύει νὰ τὸ ἀπυλέσῃ. Ὅταν δὲ ἢ

ἀπόλαια σφραγισθῇ, καὶ ἡ ἐλπίς ἀπέλθῃ, τότε πρὸ πάντων ἢ χρηρευμένη καρδία αἰσθάνεται ὀπίσθη περιεκλείειν ἀγάπην. Οὕτω πλανώμεθα εἰς τὰ κομητηρία καὶ καθήμεθα ἐπὶ τῶν πλακῶν, αἵτινες σκεπάουσι τὰ λείψανα τῶν ἀπελθόντων ἀγαπητῶν μας. Οὕτω μετὰ πυρκαϊῶν ἀποτεφρώσαμεν ἐλόκληρον συνοικίαν, βλέπει ἀνθρώπους πλανώμενους ἐντὸς τῶν καπνίζόντων εἰσέτι ἐρειπίων, καὶ ἀναζητοῦντας τὰ ἴχνη τῶν ἐστίων των, καὶ βλέποντας ἐπὶ ὥρας τὸν χῶρον, ὅπου ὕψουτο ἢ διαμονή των καὶ τοὺς λίθους, οἵτινες ἀπετέλουν τοῦ κοιτῶνός των τοὺς τοίχους.

Αἱ ἐπαγγελίαι τῶν Προξένων τοσοῦτον ἀνεπείρωσαν τὰς ἐλπίδας μας, ὥστε ἠθέλωμεν ἀμέσως νὰ ἐπιστρέψωμεν. Ἀλλ' οἱ γερωντότεροι ἐχαλίωσαν τὴν ἀνυπομονησίαν μας, ὑποπτεύομενοι μὴ ἢ προσφερομένη ἀμνηστία ἦτο τῶν Τούρκων τέχνασμα, πρὸς ἐξαπάτησιν τῶν Προξένων, καὶ παγίς ὅπως μᾶς ἐξολοθρεύσωσιν εὐκολώτερον. Ἦχον πλειοτέραν πείραν τοῦ τουρκικοῦ χαρακτήρος οἱ γέροντες, ἀλλ' οἱ ἐπίλοιποι ἐβασίζομεθα μετὰ θάρρους εἰς τῶν Προξένων τὴν ὑπόσχεσιν καὶ τὴν προστασίαν. Μετὰ σύσκεψιν καὶ συζήτησιν καὶ ἐνδοιασμούς ποικίλους, ἀπεφασίσθη τέλος νὰ ὑπάγωμεν τινὲς ἐκ τῶν νεωτέρων ὡς πρόσκοποι, οἱ δὲ λοιποὶ νὰ περιμείνωσιν εἰς Μεστὰ τὰς εἰδήσεις μας, ἢ τὴν ἐπιστροφὴν μας.

Ἦν ἐπαύριον ἀνεχώρησα ἀπὸ πριτὰς μετὰ δύο ἄλλων ἐπιτηδίων μου. Περιττὸν νὰ ἀναφέρω τὰ ὀνόματά των. Ἀλλως τε πρὸς τί νὰ ὑποδεικνύω ἐκάστοτε ὀνομαστὶ ἐκείνους, ἥσων ἢ κακῆ τύχῃ συνέπεσε νὰ συνενωθῇ μετὰ τῆς ἰδικῆς μου; Ἐκ τῶν δύο ἐκείνων ὁ εἰς εὐδαίμων ἦδη γέρον, πρωτεύει ἐν μίᾳ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Ἑλληνικῶν κοινοτήτων συγγάμει δ' ἔκτοτε συνητηθήμεν καὶ ἀνεμνησθήμεν ἡμερῶν ἀρχαίων καὶ κοινῶν παθημάτων. Ὁ ἕτερος διασωθεὶς τότε, ἀπέθανε μετ' ὀλίγον εἰς Τήνον. Πόσους τότε λυτρωθέντας ἐκ τῶν θυγῶν τῶν Τούρκων ἐθέρισεν οὕτως ὁ θάνατος! Ἰξήντημένοι μετὰ τοσαύτας κακουχίας, μετὰ τοσοῦτους περισπασμούς, πόσοι φυγόντες τὴν μάχαιραν τοῦ ἐχθροῦ ἔπεσαν κατάπιν, πρόωρα τῆς ἀσθενείας θύματα!

Ἀπεχαιρέτισαμεν λοιπὸν τοὺς εἰς Μεστὰ καὶ ἐκινήσαμεν οἱ τρεῖς ὁμοῦ διευθυνόμενοι πρὸς τὴν πόλιν. Αἱ ἐντυπώσεις τῶν γενομένων καταγραφῶν ἦσαν πολὺ πρόσφατοι εἰσέτι, καὶ δὲν ἤμεθα οὐδαμῶς ἀπηλλαγμένοι τοῦ φόβου μὴ συναντήσωμεν Τούρκους ἐνόπλους, ἀγνωστὰς ἢ ἀψηφούσας τὰς ἐπιεικείας τοῦ Πασᾶ προθέσεις. Ἀλλ' ἡμεῖς νέοι καὶ οἱ τρεῖς, ὁ δὲ πρῶτος ἀπὸ τῶν ζωογόνος, καὶ ἀπέπνευον ἀρωμα ὕμεις οἱ μαστιχοφόροι περὶ τὰ Μεστὰ λόφοι. Ἦ ἐλπίς διεσκέδασε βαθυηδὸν τοὺς φόβους, καὶ ἐβυδίζομεν ἐ-

λαφροί, φαιδρύνοντες δι' εὐθύμων συνομιλιῶν τὴν ὀδοπορίαν μας. Δὲν ἐπέπρωτο ὅμως οὔτε ἢ φαιδρότης, οὔτε ἢ ὀδοπορία μας νὰ διαρκέσωσι παλῶ.

Ἐβλέπομεν μακρόθεν τὸ χωριὸν Ἐλάτα, ὅπου ἐπροτιθέμεθα ν' ἀναπαυθῶμεν ἐκ τοῦ δρόμου καὶ νὰ λάβωμεν πληροφορίας διὰ τὴν περαιτέρω πορείαν μας.

Ὁ ἦλιος ἔκαιε καὶ ἐταχύνομεν τὸ βῆμα πρὸς τὰς λευκάς τοῦ χωρίου οἰκίας. Ἀφῆνης εἰς τὰ πρόθυρα αὐτοῦ ἠκούσαμεν οἰμωγὰς καὶ κρουγὰς γυναικείας. Ἐστάθημεν καὶ οἱ τρεῖς καὶ εἶδομεν ὁ εἰς τὸν ἄλλον. Μὴ ἦσαν Τούρκοι εἰς τὸ χωριὸν; Αὕτη ἦτο ἡ πρώτη μου σκέψις. Ἐτείνωμεν τὰ ὄψα. Αἱ κρουγαὶ ἐξηκολούθουν. Ἦσαν βεβαίως γυναικείων μοιρολόγιον. Ὁδηγούμενοι ἐξ αὐτῶν διήλθομεν τὰς ἐρήμους τοῦ χωρίου ὁδοῦ καὶ ἐφθάσαμεν ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας. Ἐκεῖ συνωθούντο αἱ χωρικοί, ὑπεράνω δὲ τῶν κεφαλῶν των εἶδομεν κατ' ἐκείνην τὴν ἰστιγμὴν εἰς τῆς ἐκκλησίας τὰ πρόθυρα ἀναβαίνοντα δύο φέρετρα, τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο, καὶ πέριξ αὐτῶν αἱ γυναῖκες ἔκλαιον καὶ ὠδύροντο καὶ ἐκραύγαζον γοερώς. Ὅτε εἰσῆλθον ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἢ νεκρώσιμος συνοδεία, ἠρώτησα ἐνὰ χωρικὸν περὶ τῶν δύο λειψάνων, καὶ μᾶς εἶπε μὲ τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ὅτι συμμορία Τούρκων συναντήσασα τὴν πρῶταν τρεῖς νέους ἔξω τοῦ χωρίου, ἐπυροβόλησε κατ' αὐτῶν καὶ ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον τῆς ὅτι ὁ εἰς τῶν τριῶν σωθεὶς ἔτρεξε καὶ ἀνήγγειλε τὸ συμβῆναι εἰς τὸ χωριὸν, τὰ δὲ πτώματα τῶν δύο φονευθέντων μετεκομίσθησαν πρὸ ὀλίγης ὥρας ἐκεῖ.

Ποῦ λοιπὸν αἱ ὑποσχέσεις ἀσφαλείας; Ποῦ ἢ ἐλπίς ὅτι τὰ δευρὰ ἐτελείωσαν; Ἦχον οἱ γέροντες δικαίον. Οἱ δύο ἐκεῖνοι νεκροί, καὶ τῶν γυναικῶν τὰ μοιρολόγια, ἦσαν τῆς τουρκικῆς πίστεως ἢ σφραγίς, τῆς τουρκικῆς ἐπιεικειᾶς τὰ ἐχέγγυα!

Ἐπεστρέψαμεν ἀμέσως εἰς Μεστὰ, βαδίζοντες ταχύτερον ἢ ὅτε ἠρῆμεθα καὶ ἀνευ τῆς προτέρας φαιδρότητος. Οἱ ἐκεῖ ἐξεπλάγησαν ὅταν μᾶς εἶδον ἐπιστρέφοντας, ἢ δ' ἀψήγησις τῆς εἰς Ἐλάταν σκηνῆς τοὺς κατατάραξε, καὶ ἢ προτέρα ἀδημονία διεδέχθη διὰ μίαν τὰς μόλις ριζοθεσίας ἐλπίδας. Ὁ πατὴρ μου μόνος ἐπέμενε ἐλπίζων ἢτο τυχαία ἢ συμπλοκή, δὲν ἦσαν γνωσταὶ εἰσέτι αἱ ἀποφάσεις τοῦ Πασᾶ, οἱ Τούρκοι ἐκεῖνοι δὲν παρέμειναν εἰς Ἐλάταν, ἀρα οἱ πυροβολισμοὶ των δὲν ἀποδεικνύουσι τὴν ἐπανάληψιν συστηματικοῦ διωγμοῦ, θὰ ἤσυχάσωσι τὰ πράγματα! τοιαῦτα ἔλεγε, ἀλλ' ἢ πείρα τοῦ παρελθόντος κατεφόβιζε τοὺς λοιποὺς πάντας καὶ ἀφῆρει πᾶσαν ἐμπιστοσύνην πρὸς τὰς ἀγαθὰς εἰδήσεις τοῦ Πασᾶ διαθέσεις. Νὰ φύγωμεν, νὰ φύγωμεν! ἔλεγον αἱ γυναῖκες, τὰ δὲ

παιδιά ἔκλαιον, καὶ ἐγὼ δὲν ἠδυνάμην νὰ λησμονήσω τὴν θάνα τῶν δύο ἐκείνων φερέτρων φερομένων πρὸς τὴν πόλιν τῆς ἐκκλησίας, καὶ τοὺς θρήνους τῶν γυναικῶν, αἱ ὅποια ἐμοιρολόγουν τοὺς νεκρούς των.

Τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἡμέραν ὁ θεὸς τῆς μητρὸς μου, δι' ἀμοιβῶν γενναίων καὶ μεγαλειτέρων ἐπιὑποσχέσεων, ἔπεισε νέον χωρικὸν νὰ μεταφέρῃ διὰ παντὸς τρόπου ἐπιστολὴν σου εἰς Παρᾶ. Ἰβγράφε ζήτην τῆς φυγῆς τὰ μέσα.

— Ἀς ἔλθῃ πλοῖον, ἔλεγε πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ σὺ ἂν θέλῃς μείνῃ ἐδῶ, φθάσει μόνον νὰ ἔλθῃ ἐν καιρῷ.

Ὁ πατὴρ μου ἐσιώπη, ἀλλ' ἐφαίνετο δισταζών. Τὸν ἐτρόμαζον ἀρὰ γε οἱ κίνδυνοι τῆς φυγῆς καὶ τοῦ ἐκπατριεῖαι αἱ ὀδύνη; ἢ ἐβασίζετο εἰς τῶν Προξένων τὴν μεσολάθεισιν καὶ ἤλπίζεν ὅτι κρυπτόμενοι ἐν τῷ μεταξύ ἐντὸς τῆς πατρίδος θὰ διέλθοιμεν ἀσφαλέςτερον τῆς δοκιμασίας τὴν περίοδον; ἢ μὴ, ὑπὸ τὴν πίεσιν τοσοῦτων ἠλλεπαλλήλων συγχινήσεων, ἀπόλεσε τὴν εἰς ἑαυτὸν πεποίθησιν καὶ δὲν ἤξευρεν ὁ ἴδιος τί ἦθελε καὶ τί ν' ἀποφασίσῃ;

Τὴν ἐπισύσαν ἡμεῖς ἀπὸ πρῶτας συνηγμένοι κατὰ τὸ σύνθημα εἰς τὴν ἰσόγειον τῆς οἰκίας εἰσόδον, ἦτις ἐχρησίμευσεν ὡς κοινὴ αἰθυσά μας. Καθήμενοι εἰς τῶν θυρῶν τὰ κατώφλια καὶ ἐπὶ τῶν βαθυμίδων τῆς κλίμακος συνεσκεπτόμεθα, ὡς πάντοτε, περὶ τοῦ πρακτέου, ἀναμένοντες τί ἢ ἡμέρα θὰ μᾶς φέρῃ καὶ ὑπολογίζοντες πότε ἢ δυνάμεθα νὰ περιμενώμεν ἀπόκρισιν ἐκ Παρᾶν. Ἦ Ἀνδριάντα μόνη ἦτο ἀπόσα. Εἶγεν ἐξέλιθει πρὸς εὐρασίαν τροφῆς. Καὶ ἄλλοτε κατώρθωσε νὰ παικίλῃ τὴν πενήχαν ἰδιότητά μας συλλέγουσα χόρτα ἄγρια εἰς τοὺς πέριξ τοῦ χωρίου λόφους. Ἀλλ' ἐδράδυνεν ἤδη νὰ ἐπιστρέψῃ. Καὶ ἢ μὴ-τηρ μου ἀνησυχοῦσα πολλάκις ἠνοῖξε τὴν θύραν καὶ προέτεινε τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν ὁδόν, νὰ ἴδῃ μὴ φαίνεται ἐρχομένη.

Ἦ Ἀνδριάντα ἦτο ὁ γυναικὸς παραστάτης, ἢ ἀληθὴς πρόνοια δλοκλήρου τῆς εἰς Μεστὰ δυστυχῆς ἡμῶν δυάδος. Πλήρης αὐταπαρηγήσεως καὶ ἀφοσιώσεως περιέβαλε τὴν μητέρα καὶ τὰς ἀδελφάς μου καὶ ἐφρόντιζε περὶ πάντων τῶν λοιπῶν ὅλα τὰ ἐπρόφθαυε, ὅλα τὰ ἐσυλλογίζετο αὐτὴ εὐρίσκειν, ἢ ἐφεύρισκε, τὴν καθημερινὴν τροφήν μας, αὐτὴ ἔφερε τὸ νερὸν ἐκ τῆς πηγῆς, κατώρθωσε δι' ἀγύριον καὶ παλαιῶν ταπήτων ν' αὐτοσχεδιάσῃ στρωμνὰς δι' ἀπαντας εἰς τὰ εὐκαίρια δωμάτια τῆς οἰκίας ἐκείνης αὐτὴ μᾶς ἔφερεν εἰδήσεις ἐξώθεν, σχετίζομένη μετὰ τῶν χωρικῶν καὶ τὰ πάντα ἐρευνῶσα καὶ τὰ πάντα μαυθάνουσα. Ἦ ἐνεργητικότης τῆς ἦτο ἀδάμαστος καὶ ἀκατάδολτος ἢ εὐθυμία τῆς. Ἦχε τὴν καρδίαν ὑγιῆ καὶ ἀμακίαν ὅσον καὶ τὸ σῶμα, καὶ συγγάμει διὰ τῆς ζωηρότητος, διὰ τῆς φαιδρότητος τῆς ἔφερεν εἰς τὰ χεῖλη μας

τὸ μείδιμα, ἐν μέσῳ τῆς ἐπικρατοῦσας ἐκεῖ γενικῆς ἀθυρίας.

Ἡ ὥρα ἐν τούτοις παρήχθετο καὶ κῆχανε τῆς μητρὸς μου ἡ ἀνησυχία. Δὲν ἤθελον νὰ τὴν ἀξήσω ἐκφράζων τοὺς φόβους μου, ἀλλ' ἤμην κ' ἐγὼ ἀνίσχυος, καὶ οἱ ἄλλοι ἐπίσης.—Τί ἔγινε; Πῶς ἀργεῖ; Μὴ ἔπαθε τίποτε; Τοιαῦται ἀντηλάσσοντο φράσεις. Ἐκεῖ, αἴφνης, ἀνοίγεται ἡ θύρα καὶ παρουσιάζεται ἡ Ἀνδριάννα κάτωχωρος, τρέμουσα, μὲ τὴν κόμην λυτὴν, σχισμένα τὰ φορέματα καὶ ἀνοικτὰ, τὰ στήθη αἱματωμένα. . . ἡ ὅλη παρουσία τῆς ἐμαρτύρει πάλιν φοβερὰν, καὶ τρόμον, καὶ αἰσχύνην. Ἡ μήτηρ μου ἠγέρθη ἀμέσως, ἐκάλυψε μὲ τὰς χεῖρας τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ἀνέκραξε μετὰ φρίκης:—Ἄ! οἱ Τούρκοι, οἱ Τούρκοι! Καὶ ἀρπάσασα τὰς θυγατέρας τῆς ἔσυρεν αὐτάς εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς. Ἡ δὲ Ἀνδριάννα μὲ τὴν μίαν χεῖρα ἐπὶ τῆς ἀνοικτῆς θύρας, εἰδείκνυε διὰ τῆς ἄλλης τὴν ἐξοδον, καὶ ἀσθμαίνουσα, δὲν ἠδύνατο ν' ἀρθρώσῃ τὰς λέξεις, τὰς ἠποίας ἐπροσπάθει νὰ προσφέρῃ.—Ψύγετε, κρυφθῆτε!

Εὐρέθημεν ὅλοι διὰ μιᾶς ἔξω εἰς τὸν δρόμον μετὰ τῆς Ἀνδριάννας.

Ποῦ ἐπηγαίνομεν; Τί ἠθέλομεν; Βυμφυτός τις ὄρμη διηύθυνε τὰ βήματά μας μακρὰν τῆς πύλης τοῦ χωρίου. Ἐφρεύομεν τοὺς Τούρκους. Δὲν ἐσκεπτόμεθα ὅμως ὅτι ἀπομακρυνόμενοι τῆς ἐξόδου ἐκλειόμεθα ἐντὸς τοῦ χωρίου. Ἀλλὰ μὴ σκέπτεται τις εἰς τοιαύτας ὥρας; Ἐνῶ ἐτρέχομεν οὕτω περίφοβοι, παραζαλισμένοι, μὴ γνωρίζοντες ποῦ νὰ καταφύγομεν, μίᾳ συμφορᾷ εἰς τὴν θύραν ταπεινῆς οἰκίας ἰσταμένη μᾶς εἶδε, μᾶς ἐλυπήθη καὶ ἠπλώσε πρὸς ἡμᾶς τὴν χεῖρα.

— Ἐλάτε ἐδῶ νὰ σᾶς κρύψω, Χριστιανοί.

Ἐχύθημεν ὅλοι ἐντὸς τῆς ἀνοικτῆς θύρας, ἀκολουθοῦντες τὴν γραίαν. Ὁ Θεὸς τὴν ἐφώτισε! Εἰς ἐκείνην χρεωστούμεν τὴν σωτηρίαν, τὴν ὑπαρξίν μας. Δὲν τὴν εἶδον ἕκτοτε, οὔτε τὸ ὄνομά της γνωρίζω, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἐλησμόνησα τὸ ἀγαθὸν πρόσωπόν της, οὐδ' ἔπαυσα εὐλογῶν τὴν μνήμην τῆς. Εἶθε νὰ τὴν ἀντήμειψεν ὁ Θεὸς καὶ νὰ τὴν ἀνέπαυσεν ἐν εἰρήνῃ!

Ὅπισθεν τῆς οἰκίας ἦτο αὐτὴ ὑπαιθρος, εἰς δὲ τὴν ἀκρὰν τῆς αὐτῆς σταῦλος. Ἐντὸς τοῦ σταύλου μᾶς ἐκρυψεν ἡ γραίη. Αἱ ἀγέλαδες τῆς ἔθοσκον εἰς τὴν ἐξοχὴν καὶ δὲν ἐπέστρεψαν οὔτε τὴν ἐσπέραν ἐκείνην οὔτε τὰς ἐπιούσας νὰ μᾶς διαφιλονεικήσῃ τῆς κατοικίας των τὴν κατοχὴν. Δὲν ἠγματούριζον γυναῖκες μόνον οἱ Τούρκοι, ὅτι εὕρισκον ἦτο λεία εὐπρόσδεκτος. Ἀλλὰ δὲν ἐζημίωσαν ἡμᾶς τότε ληστεύσαντες τῆς πτωχῆς γραίας τὰ ζῶα.

Ἡ εἰσόδος ἦτο στενὴ καὶ σκοτεινὴ, εἰς δὲ τὸ βάθος αὐτῆς ἠνολίγετο ὁ σταῦλος τετράγωνος καὶ ὀπισθοῦν εὐρύχωρος· ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς εἶχε παράθυρον ἢ ἀλλήν ὁππῆν, ὥστε ὅτε ἐκλείετο ἡ

ἐπὶ τῆς αὐτῆς θύρα τῆς διόδου, τὸ σκότος ἦτο ψηλαφητὸν καὶ ἡ ἀποφορὰ δὲν εἶχε διεξοδον. Τέσσαρα ἡμερόνυχτα ἐμείναμεν ἐντὸς τοῦ κρυφῶνος τούτου, δεκαοκτὼ ἐν συνόλῳ ψυχαί!

Τὸ ἐσπέρας τῆς πρώτης ἡμέρας ἡ φιλόφρονος γραίη μᾶς ἔφερε σάκκον πλήρη σύκων. Ὅτε δὲ συνειθίσταμεν εἰς τὸ σκότος, ἀνεκαλύψαμεν εἰς μίαν γωνίαν κάδον ἔοντα εἰσέτι ὕδωρ ἀρεκτόν, πρὸς ποτισμὸν τῶν ἀγελάδων. Χάρις εἰς τὸ ὕδωρ τοῦτο καὶ εἰς τὰ σύκα δὲν ἀπειθάναμεν τῆς δίψης καὶ τῆς πείνης. Εἰς θέσιν δὲ προέχουσαν ἐπὶ μιᾶς τῶν πλευρῶν τοῦ σταύλου, εὗρομεν ἄχυρον, τὸ ὁποῖον ἐστρώσαμεν κατὰ γῆς διὰ νὰ μὴ κατακλίνωνται ἐπὶ τοῦ βορβορώδους ἐδάφους αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά. Καὶ ἐξήσαμεν οὕτω τέσσαρας νύκτας καὶ τέσσαρας ἡμέρας.

Ἐκ τοῦ κρυφῶνός μας ἠκούομεν ἔξω συχναίως τὰς κραυγὰς τῶν Τούρκων καὶ οἰμωγὰς Χριστιανῶν, πότε μακρὰν καὶ ἄλλοτε πλησίον. Τὴν τελευταίαν μάλιστα νύκτα τοὺς ἐγγυαμεν πολὺ, πολὺ πλησίον, διότι διενυκτέρευσαν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς γραίας, καὶ ἠκούομεν τὰς ὀμιλίαις των καὶ τὰς διηγήσεις τῶν αἰσχυρῶν κατορθωμάτων των.

Ὁ κύριος τῶν Τούρκων σκοπὸς ἦτο ἡ ἀνακάλυψις τῶν κρυπτομένων φυγάδων. Τοὺς ἀνδρας ἐφόνευον, τὰ δὲ γυναικόπαιδα ἠγματούριζον μεταφέροντες τὴν ἄγρην των εἰς τὴν πόλιν. Τοὺς χωρικοὺς δὲν ἐβλαπτον συνήθως, ἐκτὸς δι' ὑβρεων καὶ ραβδισμῶν καὶ λακτισμάτων καὶ διὰ τῆς καταναλώσεως τῶν τροφίμων των. Δὲν ἔμενον δὲ ἐπὶ πολὺ οἱ αὐτοὶ Τούρκοι εἰς τὸ χωρίον. Ἀφ' ἐσπέρας ἤρχετο μίᾳ συμμορία, ἔτρωγον, ἐπίνον, ἐκοιμῶντο, τὴν δὲ πρωτὰν ἤρχιζεν ἡ ἐρευνα πρὸς σφαγὴν καὶ αἰγματούριον· ἀνεχώρουσαν οἱ πρῶτοι μὲ αἰγματούριον καὶ λάφυρα, καὶ τοὺς διεδέχετο νέα τὴν ἐσπέραν συμμορία, καὶ οὕτως ἐφεξῆς. Ἡμεῖς δ' ἐπεριμένομεν νὰ κορπεθῶσι καὶ νὰ παύσῃ ἡ ἐξάντλησις τῆς λείας τὴν διαδοχὴν τοῦ διωγμοῦ, παρακαλοῦντες τὸν Θεὸν νὰ μὴ ἀνακαλυφθῶμεν μέχρι τέλους. Πῶς νὰ περιγρῶμαι τὴν αγωνίαν τῶν ἀτελευτήτων ἐκείνων ἡμερῶν! Ἐροδοῦμεθα νὰ λαλήσωμεν μὴ ὁ ἐλάχιστος ὀρθός μας προδότης. Ἡ Ἀνδριάννα ἔκλαιεν, ἔκλαιεν ἀκαταπαύστως, καὶ λυγροὶ ἐνόστοι ἐξέφευγον ἀπὸ τοῦ στήθους τῆς· ὁ πατήρ μου ἐπέβαλλε τότε σιωπὴν.

— Θέλεις νὰ μᾶς καταδώσῃς; ἔλεγε. Καὶ ἔκρυπτεν ἡ Ἀνδριάννα τὴν κεφαλὴν, καὶ δὲν ἠκούετο ὁ ὀρθός της. Ἐπλησίαζεν ἡ μήτηρ μου νὰ τὴν παρηγορήσῃ.

— Μὴ μ' ἐγγίξῃς καὶ λερόνεσαι!

Δυστυχῆς νέα! ἡ μαύρη ἀπελπισία τῆς ἐντὸς τοῦ σκοτεινοῦ καὶ δυσώδους ἐκείνου καταφυγίου ἦτο ἡ φοβερώτερη ἐνδείξις τῆς τύχης, ἡ ὁποία ἐπερίμενε τὰς λοιπὰς ἐκεῖ γυναῖκας, ἐὰν οἱ Τούρκοι μᾶς ἀνεκάλυπτον.

Τὴν τελευταίαν νύκτα ἐξημερώθημεν μὲ τὸν

φόβον, ὅτι δὲν θὰ σωθῶμεν ἀπὸ τὰς χεῖρας των. Ἡ θύρα μόνη τοῦ σταύλου μᾶς ἐχούριζεν ἀπ' αὐτῶν. Τὴν αὐγὴν ἐπανήλθεν εἰς τὴν αὐτὴν ἡ σιωπὴ, ἀλλ' ἐξηκολούθει ἐντὸς τοῦ χωρίου ὁ ὀρθός. Πόσον βραδέως αἱ ὥραι παρήρχοντο! Ὁ ἀπανέλωσιν οἱ Τούρκοι πλησίον μας; Ὁ χεῖρας ἐγγυαμεν καὶ τὴν νύκτα πάλιν; Ἡσθάνομεθα πάντες ὅτι δὲν ἠδύναμεθα ν' ἀνδύομεν πλειότερον. Πρὸς τὸ ἐσπέρας τοὺς ἠκούσαμεν εἰς τὴν αὐτὴν, ἐτοιμαζομένους πρὸς ἀναχώρησιν, καὶ ἐκρατοῦμεν τὴν ἀναπνοὴν μας περιμένοντες τὴν ἐλπίζομεν ἀπομάκρυνσίν των.

Ἐκεῖ, ἀκούομεν αἴφνης πλησίον τῆς θύρας βροντώδη Τούρκου φωνήν·

— Ἄς ἴδωμεν πρὶν φύγομεν, τί ἔχει εἰς αὐτὴν τὴν ἀποθήκην.

Ἐκαμα τὸν σταυρὸν μου. Κρύος ἰδρώς μὲ περιέχυσε.

Ἡ θύρα τοῦ σταύλου ἔτριξε καὶ ἠνολίγη, καὶ εἰς τὸ ἀνοιγμὰ της εἶδον Τούρκου μορφὴν φοβερὰν. Ἐκράτες ξίφος γυμνὸν εἰς τὴν μίαν χεῖρα, εἰς δὲ τὴν ἄλλην ράβδον, καὶ ἀπὸ τῆς ἀκρας τῆς ράβδου ἐκρέματο λύχνος, τὸ δὲ φῶς τοῦ λύχνου ἐφώτιζε τοῦ Τούρκου τὸ πρόσωπον, καὶ ὄπισθεν τῶν ὤμων του ἄλλοι Τούρκοι κεφαλαὶ ἔτριπτον περίεργα ἐντὸς τοῦ σκοτεινοῦ βλέμματα. Ἐιαθίμην κατὰ γῆς εἰς τὸ βάθος τοῦ σταύλου, ἀντικρὺ τῆς εἰσόδου. Χίλια ἔτη νὰ ζήσω, δὲν θὰ λησμονήσω τὴν ἀποτρόπαιον ἐκείνην ὀπτασίαν! Ἀναπνοὴ ἐντὸς τοῦ σταύλου δὲν ἠκούετο. Ὁ Τούρκος ἐκτείνει τὸν πόδα, προχωρεῖ ἐν θῆμα. Ἀντήχησε διὰ μιᾶς ὁ πάταγος ὑδάτων πατουμένων καὶ βλάσφημος τῶν Τούρκων ἐκφώνησις. — Μόνον βρῶμαι εἶναι ἐδῶ. Δὲν ἔχει τίποτε. Πηγαίνωμεν! Ἡ θύρα ἐκλείσθη μετὰ κρότου, καὶ οἱ Τούρκοι ἀνεχώρησαν. Ἐσώθημεν! Ἐν βῆξιμον, εἰς στεναγμὸς ἠδύνατο νὰ μᾶς προδώσῃ. Ἀλλ' ὁ Θεὸς μᾶς ἐλυπήθη καὶ κῆρύχθη νὰ μᾶς διαφυλάξῃ, ἡ δὲ σωτηρία μας τὴν ὥραν ἐκείνην μᾶς ἐφάνη ὡς ἀγαθὸς διὰ τὸ μέλλον οἰωνός, καὶ ἐπεριμένομεν μὲ πλειότερον ἤδη θάρρος τῆς δοκιμασίας μας τὸ τέλος.

Δὲν ἐψεύσθησαν αἱ ἐλπίδες μας. Τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἐσπέραν, ἀφοῦ ἐνύκτωσε, ἠνολίγη τοῦ σταύλου ἡ θύρα καὶ πάλιν, ἀλλ' ὑπὸ φιλῆς ἤδη χεῖρός, καὶ ἦλθεν ἐν μέσῳ ἡμῶν ὁ χωρικός, τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς μου εἶγεν ἀποστείλει πρὸς εὑρεσιν πλοίου. Πῶς ἐξετέλεσε τὴν παραγγελίαν, πῶς ἀνεκάλυψε τὸ κρησφύγετόν μας δὲν γνωρίζω. Ἐφερε τὴν ἀγγελίαν ὅτι πλοῖον Φαριανὸν μᾶς ἐπερίμενε εἰς ἔρημον λιμενίσκον οὐχὶ μακρὰν τοῦ χωρίου, καὶ ἦτο ἔτοιμος ὁ χωρικός νὰ μᾶς δὴγήσῃ ἀμέσως πρὸς αὐτό.

Ἡ νυκτερινὴ ὥρα, ὁ φόβος τῶν Τούρκων, ἡ ἀγνοία τοῦ μέλλοντος, οἱ κίνδυνοι τῆς φυγῆς, ἡ ἀνάνησις τῶν πρώτων ματαίων περιπλανη-

σιων, πολλοὺς στεναγμούς τὴν ὥραν ἐκείνην ἐγέννησαν. Ἀλλ' ἐν ἐμείνομεν, ὁ ὀρθός ἦτο βέβαιος σήμερον ἢ αὔριον, ἐνῶ φεύγοντες ἠδύναμεθα ἴσως νὰ σωθῶμεν. Ἀπεφασίσθη λοιπὸν ἡ φυγὴ καὶ ἀνεχωρήσαμεν ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ χωρικοῦ. Κρατούμενοι τὰς χεῖρας καὶ βαδίζοντες ἐν σιωπῇ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ἀκρὰν τοῦ χωρίου, πρὸς τὸ ἀντίθετον τῆς εἰσόδου μέρος. Ἐφρεύομεν τὴν πύλην ὑποπτεύομεν ὅτι ἐφρουρεῖτο ὑπὸ Τούρκων. Ὁ ὀδηγός μας εἶχε λάθει τὰ μέτρα του. Εἰσῆλθομεν ἐντὸς εἰκίας ἐρήμου διὰ νὰ δραπετεῦσῶμεν ἐκ τῶν ὀπισθεν. Ἡ νύξ ἦτο σκοτεινὴ, διεκρίνετο ὅμως ἐκ τοῦ παραθύρου τὸ κρημνώδες κάτω ἔδαφος. Ἐκερμάσθη σχοινίον καὶ κατέβην πρῶτος ἐγὼ. Ἡδεσσα εἰς τὴν ζώνην μου τὸ σχοινίον καὶ τὸ ἐκράτουν ἐκ τῶν χειρῶν, ἐνῶ μὲ κατεβίβαζον οἱ ἀνωθεν. Κατήλθον κατόπισιν οἱ λοιποὶ ἀνδρες ἀνὰ εἰς, καὶ ἐπεριλάδομεν ἔπειτα τὰς καταβιβαζομένας γυναῖκας καὶ παιδιά. Τελευταῖος ἐπὶ ἠδύνατο ὁ χωρικός, ἐτίθη ἐπὶ κεφαλῆς μας, καὶ ἤρχισεν ἡ νυκτερινὴ ὁδοιπορία. Ἡ ἀπόστασις δὲν ἦτο μεγάλη, ἀλλὰ δὲν εἶναι εὐκόλος ὁ δρόμος, ὅταν μὲ τὸν στόμαχον κενόν καὶ τὴν καρδίαν τρέμουσαν, φεύγῃς εἰς τὸ σκότος, μὴ γνωρίζων ποῦ πηγαίνεις, καὶ φοβεῖσαι ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν μὴ φανῶσιν οἱ Τούρκοι, καὶ ἔχεις γέροντας καὶ γυναῖκας καὶ παιδιά μικρὰ εἰς τὴν συνοδίαν σου.

[Ἐκτετατὸν συνέχισεν.]

Δ. ΒΙΚΗΛΑΣ.

ΤΑ ΠΩΗ ΤΩΝ ΜΥΡΜΗΚΩΝ

κατὰ τὰς νεωτέρας παρατηρήσεις.

[Μετέφρασις τῆς δεσποινίδος Ἐλίχης Σ. Σούτσου].

Συνοχία καὶ τῶν. 188 σελ. 39.

Ὁ Αὐγουστος Φορέλ παρατήρησας τοὺς καινότερους μύρμηκας ἐν Ἐλβετίᾳ κατέστησε γνωστὰς λεπτομερείας τινὰς περιεργατάτας περὶ τῶν ἠθῶν αὐτῶν. Ἐν τοῖς ἀγροῖς κατοικεῖ ἐν τῇ γῇ ὁ αἱματόχρους μύρμηξ (fourmi sanguine), τὸ τολμηρὸν ζώφιον, τὸ ὁποῖον ὑποδοῦλαί τοὺς καστανούς μύρμηκας (fourmis brunes). Εἰς τὰ αὐτὰ μέρη κατοικεῖ ὁ μύρμηξ τῶν λευκῶνων (fourmi des prés) ὁ μηδεμίαν ἐπικουρίαν παρ' ἄλλων ζητῶν. Τὰ δύο ταῦτα εἶδη διακρίνονται ἐχθρικῶς, ἐὰν δὲ τυχὸν αἱ φωλεαὶ των εὐρεθῶσι πλησίον, ὁ πόλεμος γίνεται ἀδιάλειπτος. Βύκινητότεροι ὄντες καὶ ἀνδρείότεροι τῶν ἄλλων, οἱ αἱματόχροες ἐπιτίθενται σύσσωμοι καὶ μάχονται μετ' ἀναμφισβητήτου ὑπεροχῆς, σχεδὸν πάντοτε δὲ νικῶσι, διώκουσι δὲ τοὺς φεύγοντας καὶ γενόμενοι κύριοι τῶν βομβύκων, τοὺς ὁποίους οὕτω προσπαλοῦσι νὰ σώσῃσι, τρώγουσι τὰς ἐν αὐταῖς νόμφας.

Πάντες οἱ παρατηρηταὶ θαυμάζουσι τὴν δρμὴν τῶν μυρμηκῶν ἐν τῇ πάλῃ. Ἄτομα κατ' ἀρχὰς δειλὰ καὶ ἀτολμα, ἐρεθίζονται κατ'

δλίγον και επί τέλους κατεγόμενα υπό είδους μανίας επιτίθενται και κατά τῶν ἰδίων συντρόφων. Ἄλλοι ἦττον ὀρηκτικοὶ προσπαθοῦσι ν' ἀναχαιτίσωσι τοὺς μανιώδεις ἐκείνους και κρατοῦσιν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ποδῶν μέχρι οὗ ἡσυχάσωσι.

Κατὰ τὸ θέρος, ὁ Φορέλ, ὅπως προκαλέσῃ μάχην μεταξὺ ζωφίων ἐχθρῶν, ἔθισσε πλῆθος ἐργατῶν και βομβύκων τοῦ μύρμηκος τῶν λειμώνων πλῆσιον φωλεᾶς αἱματοχρόων μυρμηκῶν. Οὗτοι ἤρπασαν ταχέως τοὺς βόμβυκας, ἀλλ' ἀντὶ νὰ τοὺς φάγωσιν, ὡς συνήθως, ἀπέθεσαν αὐτοὺς ἐν τῇ φωλεᾷ των, κατὰ δὲ τὸ ἐπιπὼν ἔτος οἱ αἱματόχροες μύρμηκες και οἱ τῶν λειμώνων ἔζων ἐν ἀδελφικῇ συμποιᾷ. Γενόμενου δὲ ῥήγματος εἰς τὴν μυρμηκίαν, και οἱ μὲν και οἱ δὲ μετεκόμισαν τοὺς βόμβυκας εἰς τὰ ὑπόγεια και ἤρξαντο τῆς ἐπισκευῆς μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου. Ἰστέ ὁ Φορέλ ἔθεσε παρὰ τὴν μυρμηκίαν πλῆθος μυρμηκῶν τῶν λειμώνων συλλεγόντων ἀλλαχοῦ, ἀλλ' οἱ φίλοι τῶν αἱματοχρόων μυρμηκῶν ἠρνήθησαν νὰ τοὺς ἀναγνωρίσωσιν ὡς ἀδελφούς και ἐπετέθησαν κατ' αὐτῶν τῇ βοήθειᾳ τῶν ἄλλων. Οἱ ξένοι, πολυαριθμότεροι ὄντες, ἐπολιόρχησαν τὴν φωλεάν. Οἱ σύμμαχοι ἐνοουόντες τὴν ἡττάν των ἐτρέπησαν εἰς φυγὴν λαμβάνοντες μεθ' ἑαυτῶν τοὺς δοίλους, τοὺς σκόληκας και τὰς νύμφας και τοὺς νεογνοὺς ἐργάτας, ἀπεκατέστησαν δὲ εἰς μεγῆλην ἀπόστασιν. Περίεργος εἶναι ἡ μυρμηκία τῶν τοιοῦτων συμμάχων· ἕκαστον εἶδος διατηρεῖ τὸν ἰδίον αὐτοῦ τρόπον τοῦ κτίζειν, ὥστε ἡ φωλεὰ παρουσιάζει ἀρχιτεκτονικὴν σύμμετρον. Ἐπὶ τοῦ δώματος βλέπει τις συνήθως τοὺς μύρμηκας τῶν λειμώνων φέροντας ὕλικόν ἢ θερμαινόμενους εἰς τὸν ἥλιον, ἐκ δὲ ῥίψῃ τις μεταξὺ αὐτῶν ζωφία ἀγνώστα ἢ τοὺς ταράξῃ ἄλλως πως, εὐθὺς καταφεύγουσιν εἰς τὰ ὑπόγεια ζητοῦντες ἐπικουρίαν. Αἰφνης παρουσιάζονται, ὡς ἐκ θαύματος, οἱ αἱματόχροες μύρμηκες, συναπτομένης δὲ μάχης, οἱ μύρμηκες τῶν λειμώνων συμμετέχουσιν αὐτῆς τελευταίον.

Οἱ νεογνοὶ ἐργάται μανθάνουσι πρὸ παντὸς ἄλλου τὰ οἰκιακά ἔργα· κατ' ἀρχὰς δὲ δὲν μάχονται οὐδὲ διακρίνουσι τοὺς φίλους ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν εἰμὴ ἀφοῦ ἀπακτίσωσι πείραν. Ὡς ἐκ τούτου, δύναται τις ν' ἀναγκάσῃ εἰς συμμαχίαν πολλὰ εἶδη διάφορα, ἀρκεῖ νὰ συλλέξῃ ἄτομα νέα. Ἐντὸς ὑαλίνου κλωβίου ἐτέθησαν νύμφαι ἀνέκουσαι εἰς ἕξ διάφορα εἶδη και τριῶν εἰδῶν νέοι ἐργάται οὐδεμίαν ἔχοντες μεταξὺ των συγγενικὴν σχέσιν. Τὰ ζωφία ἀπεκατέστησαν ἐν κοινῷ και εἰργάθησαν ἐκ συμφώνων· οἱ ἀρχαιότεροι τῶν μυρμηκῶν ἤνοιγον τοὺς βόμβυκας και ἐβόηθον τὰ νεογνά νὰ ἐξέρχονται. Οὕτως ἐγεννήθη πλῆθος ποικίλος ἐν ἡ ἐβασίλευσιν ἡ ὑμόνοια. Ἐν ἐλευθερίᾳ, οἱ τοιοῦτοι σύνδεσμοι

γίνονται μόνον μεταξὺ τῶν αἱματοχρόων και τῶν μυρμηκῶν τῶν λειμώνων.

Αἱ δὲ σχέσεις τῶν μυρμηκῶν τοῦ αὐτοῦ εἴδους, τῶν ἀνηκόντων εἰς ἀποικίας διαφόρους, ἐξαρτῶνται ὅλως ἐκ τῶν περιστάσεων. Ὅταν δύο γειτνιαζούσαι μυρμηκικὴ στενοχωροῦσιν ἀλλήλας, γίνεται πόλεμος και μάχαι ἀλλεπάλληλοι, ἐν γένει δὲ ἐξαντλουμένων τῶν δυνάμεων, συμμαχία ὀριστικὴ διαδέχεται τὸν πόλεμον. Δύο φωλεῶν ἐγούσων ἀσθενῆ πλῆθυσμόν, ἢ συμμαχία εἶναι σχεδὸν ἀμεσος. Εἰς τὴν ἐσχιστὴν μισροῦ δάσους εὐρύχωρος μυρμηκία κατεῖχτο ὑπὸ μυρμηκῶν τοῦ λειμῶνος. Ὁ Φορέλ ἔφερε μακρόθεν ἑτέραν φωλεάν τοῦ αὐτοῦ εἴδους. Καθ' ἣν ὥραν γίνονται συνήθως αἱ ἐκδρομαί, οἱ μύρμηκες τῆς παλαιᾶς φωλεᾶς ἐπλησίασαν τὸ ἄλλο στρατόπεδον, ἐφρονεῖθησαν δὲ ἀπαντες, οἱ δὲ ξένοι βλέποντες ἐρχομένους και ἄλλους ἐχθροὺς ἐπροχώρησαν κατοπτρεύοντες μέχρι τῆς ἐχθρῆς φωλεᾶς, τότε δὲ συνεκροτήθη μάχη πεισματωδεστάτη, πλείστοι δὲ νεκροὶ και τραυματαῖαι ἐκάλυψαν τὸ ἔδαφος. Πρὸς στιγμὴν, οἱ ξένοι μύρμηκες διέσπασαν τὰς γραμμὰς τῶν ἀντιπάλων, ἐφρόνουν δὲ αὐτοὺς ἀνηλεῶς. Πανικὸς φόβος κατέλαβε τοὺς κατοίκους τῆς παλαιᾶς φωλεᾶς, ἀλλ' αἱ ἐπικουρίαι δὲν ἐξηπλήθησαν, ἐξ ὅλων τῶν ὀπῶν ἐξήρχοντο τάγματα μυρμηκῶν εἰς βοήθειαν τῶν μαχομένων, μέχρι οὗ ὑπερφαλαγγίσαν τοὺς ἐχθρούς. Ἐκ τούτων δὲ οἱ σωθέντες ἐτρέπησαν εἰς φυγὴν.

Μεταξὺ μυρμηκῶν διαφόρων εἰδῶν ὁ πόλεμος εἶναι ἐνδημικός και ποτὲ μὲν ὑπόκωφος ποτὲ δὲ βίαιος, κατὰ τοὺς χαρακτῆρας. Ἐν γένει οἱ μύρμηκες οἱ ἴσας ἔχοντες δυνάμεις ἀποφεύγουσιν ἀλλήλους και ἐρίζουσι μὲν ἐνίοτε συναντώμενοι, ἀλλὰ σπανίως μάχονται, αἱ δὲ σπουδαῖαι μάχαι συμβαίνουσιν εἰς ἐξαιρετικὰς περιστάσεις, παρέχουσι δὲ μέγα τὸ ἐνδιαφέρον. Ἐν αὐταῖς παρατηρεῖ τις πλείστα θεῖα ματα τῆς νοημοσύνης τῶν μαχομένων και ἀτομικὰς διαφορὰς ἐκπληκτικὰς ὡς πρὸς τὴν ἀνδρείαν και τὴν ἐπιτηδεύτητα, πείθεται δὲ ὅτι οὐδαμοῦ ἐν τῇ φύσει ὑπάρχει ἡ ἰσότης.

Ὅταν μυρμηκία τις ἔγῃ πλῆθυσμὸν ὑπερμετρον, γίνονται κατὰ τὸ ἕαρ ματαναστάσεις και κτίζονται ἀποικίαι μακρὰν τῆς πρώτης φωλεᾶς· και κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ παλαιοὶ συγγατοικοὶ συναντώμενοι ἀναγνωρίζουσιν ἀλλήλους, ἀλλὰ παρερχομένου χρόνου πολλοῦ παύουσι τὰς σχέσεις και γίνονται ὅλως ἀλλότριαι. Ἄλλως τε ὁ πλῆθυσμὸς ἀνανεύεται ταχέως διὰ τοῦ θανάτου τῶν προτέρων γενεῶν και τῆς γεννήσεως ἄλλων.

Ὁ Φορέλ ἐμελέτησε μετὰ μεγίστης ὑπομονῆς τοὺς πολεμικοὺς μύρμηκας (fourmis combattantes) τοὺς μὴ δυναμένους νὰ κτίσωσι μηδὲ νὰ ἀναβρέψωσι τοὺς σκόληκας των μηδὲ νὰ

νὰ φύγωσι μόνον. Οἱ μύρμηκες οὗτοι εἶναι φανοί, ἔχουσι δὲ 6-7 χιλιοστῶν μήκος, μόνον δὲ οἱ θήλειοι εἶναι ὀλίγον τι μεγαλύτεροι. Οἱ οὐδέτεροι ἔχουσι λεπτὰς καμπύλας σιαγόνας ἀπεληγούσας εἰς αἰγμὴν, χρυσιμεύουσας δὲ ὡς ὄπλα ἀλλ' οὐχὶ ὡς ἐργαλεῖα. Οἱ πολεμικοὶ μύρμηκες ἔχουσιν ἰδιαίτερον τρόπον τοῦ μάχεσθαι. Μὴ δυνάμενοι νὰ λάβωσι τὸν ἀντίπαλον ἀπὸ τῶν ποδῶν οὐδὲ νὰ κόψωσι κεφαλὴν ἢ ἄλλο τι μέλος, συλλαμβάνουσιν αὐτὸν και τρυπῶσι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διὰ τῆς αἰγμῆς των. Τοῦ εἴδους τούτου ἡ εὐστροφία εἶναι ἐκτακτος, αἱ κινήσεις ὀρηκτικαί, ἡ δὲ ἀνδρεία παράτολμος. Μηδέποτε ζητῶν νὰ σωθῇ διὰ τῆς φυγῆς, ὁ τοιοῦτος μύρμηξ ἐπιτόμως ἐν τῷ μέσῳ ξένης μυρμηκικῆς ἀναπηδᾷ και φονεύει σωρηδὸν τοὺς ἀντιπάλους του μέχρι οὗ καταβληθῇ. Ἄλλ' εἰς τοιαῦτας μόνον περιστάσεις οἱ πολεμικοὶ μύρμηκες ἐπιδεικνύουσι τοιαύτην μανίαν. Κατὰ τὰς συνήθειας ἐκδρομᾶς, βαδίζουσιν εἰς πυκνὴν φάλαγγα, ἀποσύρονται ἐνώπιον ἀπειλοῦντος κινδύνου και ἀφίστανται παρουσιαζομένου τινὸς ἐμποδίου. Ἐὰν δὲ εἰς μύρμηξ μελὴν ὀπίσω, σπεύδει νὰ καταφθάσῃ τοὺς συντρόφους του. Ὅταν ἡ διανυθησομένη ὁδὸς ᾖ μακρὰ, οἱ μύρμηκες ἴστανται συχνὰ ὅπως περιμένωσι τοὺς καθυστεροῦντας και ἀποφασίζουσι περὶ τῆς ληπτέας διαφυγῆς.

Ἡ δύναμις τῶν ἐκστρατευουσῶν φαλαγγῶν διαφέρει, ἀνέρχεται δὲ ἐνίοτε μέχρι χιλίων ἢ και διςχιλίων. Αἱ ἐπιχειρήσεις αὐτῶν ἐκτελοῦνται συνήθως κατὰ τὸν Ἰούλιον ἢ τὸν Αὐγούστον, ἡ δὲ ἀναχώρησις γίνεται πάντοτε μετὰ μεσημβρίαν περὶ τὰς δύο ἢ και ἀργότερον, ὅταν ὁ καύσων ᾖναι ὑπερβολικός. Αἱ παρασκευαὶ γίνονται ταχύτατα. Μύρμηκὲς τινες περιπατοῦσι μετ' ἀδιαφορίας ἐπὶ τοῦ δώματος, αἰφνης τινὲς αὐτῶν εἰσέρχονται εἰς τὴν φωλεάν, δοθέντος δὲ τοῦ σημείου, οἱ μύρμηκες ἐξέρχονται σωρηδὸν, συγκρούουσι τὸ μέτωπον και ἐγγίζουσιν ἀλλήλους διὰ τῶν κερατῶν, ἐπειτα δὲ ἐκκινουσιν ὅλοι ἑμοῦ και ἀπομακρύνονται. Οἱ δοῦλοι οὐδεμίαν προσοχὴν δίδουσιν εἰς τὰ γινόμενα και φαίνονται ὅλως ἀδιάφοροι.

Ἐἰς τινὰς περιστάσεις, οἱ πολεμικοὶ μύρμηκες βαδίζουσιν εἰς τὸν πρὸς τὸν ὄρον μετὰ θαυμασίας βεβαιότητος, ὅταν λ. χ. ἔγῃσι σκοπὸν νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ μυρμηκικὰς κεμῆνας ἐν τόποι γνωστοῖ. Ἀπεναντίας ἀπατῶνται εὐκόλως ὁσάκις ἐκστρατεύουσιν εἰς ἀγνώστα μέρη, αἱ δὲ ἐκστρατεῖαι ἀποτυγχάνουσιν ἐνίοτε, και τότε οἱ μύρμηκες ἐπανέρχονται ἀπρακτοὶ εἰς τὴν μυρμηκίαν, ἀλλ' ἡ ἀποτυχία δὲν πτοεῖ αὐτοὺς, τὰ δὲ γινόμενα σφάλματα ἀποβαίνουσιν ὠφέλιμα διὰ μέλλουσιν ἐκστρατεῖαν.

Τὴν ἐπαύριον ἐκκινουσιν ἐκ νέου και βαδίζουσι μετὰ θάρρους, ἀπαντῶντες δὲ φωλεᾶν

καστανῶν μυρμηκῶν εἰσβάλλουσιν εἰς αὐτὴν ἐν ἀκαρεῖ και ἐξέρχονται κρατοῦντες νύμφας, τὰς ὁποίας μεταφέρουσιν εἰς τὴν κατωκίαν των, ἀλλ' ἀντὶ νὰ εἰσελθῶσιν εἰς αὐτὴν, ἀποθέτουσι τὰς νύμφας εἰς σωρὸν παρὰ μίαν τῶν ὀπῶν και ἀπέρχονται πάραυτα ὅπως κλέψωσι και ἄλλας. Οἱ καστανοὶ μύρμηκες προβλέποντες δευτέραν ἐφοδὸν, κλείουσι τὰς ὀπὰς τῆς φωλεᾶς των μετὰ χῶμα.

Ἢ ἐμπροσθοφυλακὴ τῶν πολεμικῶν μυρμηκῶν περιμένει τὸ κύριον πῶμα, ἐλθόντος δὲ αὐτοῦ ἀναβαίνουσιν ἐν τάχει ἐπὶ τοῦ δώματος, ἀνοίγουσι τὰς ὀπὰς, ἀνατρέπουσι τοὺς ἀμυνομένους και ἀπέρχονται πάλιν φέροντες ἄλλην λείαν. Πολλὰκις, ἀνόητοι μύρμηκες ἀπατόμενοι ἀρπάξουσι βόμβυκας κενοὺς ἢ πτώματα ἢ ἄλλα ἀντικείμενα ἄχρηστα.

Ἐνίοτε ἀφοῦ ἔγιναν αἱ πρὸς ἐκστρατεῖαν παρασκευαὶ και οἱ μύρμηκες ἐξεκίνησαν ἤδη, τινὲς αὐτῶν μένουσιν ὀπίσω· ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ ἐπιστρέφει, πάντες φαίνονται ἀναποφάσιστοι, τὸ σχέδιον ὡς φαίνεται ἔγινε κακόν και ἡ ἐκστρατεία δὲν πραγματοποιεῖται. τὰ δὲ ζωφία εἰσδύουσι κατ' ὀλίγον εἰς τὰ ὑπόγεια των.

Οἱ πολεμικοὶ μύρμηκες δὲν ὑποδουλοῦσι μὴν τοὺς καστανοὺς, ἀλλ' αἰγματοχρόους ἐνυγροῦσιν και τοὺς πυρρογενεῖους (fourmis bucheuses). Οὗτοι ἀμύνονται θαρραλεώτερον τῶν ἄλλων, ἀλλ' οὐχ ἦττον ἡττῶνται πάντοτε. Βλέποντες τοὺς ἐχθροὺς ἐρχομένους, ἐξέρχονται πολυάρθμοι ὅπως ὑπερασπίσωσι τὴν φωλεάν αὐτῶν. Οἱ πολεμικοὶ μύρμηκες μηδὲν πτοούμενοι ἐπιτίθενται, γίνεται δὲ συμπλοκὴ ἀπερίγραπτος και ἐνῶ εἰσέρχονται εἰς τὴν φωλεάν διὰ τῶν ὀπῶν, πλῆθος πυρρογενεῶν ἐξέρχονται αὐτῆς φέροντες ἑκατοντάδας σκόληκων και νυμφῶν, ἃς προσπαθοῦσι νὰ σώσωσιν. Οἱ πολεμικοὶ ἀπέρχονται κρατοῦντες βόμβυκας, τότε δὲ οἱ πυρρογενεῖοι διώκουσιν αὐτοὺς, ἡ δὲ σκηνὴ εἶναι περιεργωτάτη. Τινὲς τῶν πολεμικῶν μυρμηκῶν ἐκδόμενοι ἀπὸ τῶν ποδῶν ἀναγκάζονται ν' ἀφήσωσι τὴν λείαν των· ἄλλοι ῥίπτοντες τὸν βόμβυκα, τὸν ὁποῖον κρατοῦσι, τρυπῶσι διὰ τῆς αἰγμῆς των τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀντιπάλου. Οἱ πυρρογενεῖοι ἐξακολουθοῦσιν ἐνοχλοῦντες ἐπὶ τινὰ χρόνον τοὺς πολεμικοὺς, ἀλλ' οὗτοι ταχύτεροι ὄντες φεύγουσι και ἐπανέρχονται εἰς τὴν φωλεάν των μετὰ σημαντικῆς λείας. Οὐδὲν ἀποθαρρύνει τοὺς ἀνδρείους τούτους μύρμηκας. Φάλαγγε πορευομένη ἐν κακοκαιρίᾳ, διέρχεται ἐνίοτε πλῆσιον βρύτσης και βραχομένη προχωρεῖ δυσκόλως. Οἱ μύρμηκες ἀρικνούμενοι εἰς μεγάλην τινα ὁδὸν δὲν διστάζουσι νὰ διέλθωσιν αὐτὴν καιτοὶ καλύπτονται ὑπὸ τοῦ κονιορτοῦ και ἀνατρέπονται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Ἀφοῦ λησεύσωσι μυρμηκίαν τινα ἀπέρχονται, καθὰ δὲ φέροντες φορτίον, προσκόπτουσιν ἀνά παν βῆμα και παρασύ-

ρονται υπό τῆς θύλλης εἰς μεγάλας ἀποστάσεις, ἀλλὰ μηδὲν ἐγκαταλείποντες τὸ φορτίον, παλαύουσι μετ' ἀκαταβλήτου καρτερίας καὶ ἐπανέρχονται εἰς τὴν κατοικίαν αὐτῶν χωρὶς ὕ' ἀπολέουσι τὰ κατακτηθέντα.

Περιεργότατον εἶδος εἶναι τὸ τῶν λεγομένων πλανητῶν μυρμηκῶν (fourmi erratique, tari-pome). Οὗτοι βαδίζουσι καὶ πρὸς κρητῶντες ἀπειλητικῶς τὰ κεράτια αὐτῶν ἐμπρός καὶ ὑψοῦντες τὴν κοιλίαν, ἐκτοξεύουσι δὲ βευστὸν ἔχον βαρυτάτην ὀσμὴν, διὰ τοῦ ὁποίου πνίγουσι πᾶν ἐγγυθικὸν ζῷον. Οἱ μύρμηκες οὗτοι ὄρουσιν ὑπόνομους καὶ ἀλλάσσουν συχνότατα κατοικίαν, μετακοιοῦσι δὲ μετ' ἐκτάκτου ταχύτητος συμπαραλαμβάνοντες μετ' ἑαυτῶν τοὺς σκώληκας καὶ τὰς νόμφας. Ὁ λόγος τῶν τοιούτων μετοικήσεων εἶναι ἀγνωστος. Οἱ μύρμηκες οὗτοι δὲν εἶναι πολεμικοὶ, ἀλλ' ὅμως προσβάλλομενοι ἀμύνονται μετὰ παραδόξου εὐτολμίας. Περιστοιχίζομενος ὑπὸ ἐχθρῶν, ὁ πλανήτης μύρμηξ ἐκτοξεύει κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν τὸ βαρύσμιον αὐτοῦ βευστὸν, τὰ δ' ὑπ' αὐτοῦ βραχύνεται ζῷον τριβῶνται εἰς τὸ χῶμα καὶ κυλίνονται ἐν σπασμοῖς.

Τοιαῦτα περίπου τὰ εἶδη τῶν μυρμηκῶν τῆς Κιόνης. Οὐχ ἦττον περίεργα καίτοι ἀλιγώτερον γνωστά εἶναι τὰ περὶ τῶν μυρμηκῶν τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ κόσμου.

Εἰς τὰς παρὰ τοὺς τροπικοὺς χώρας, ὑπάρχει πλῆθος μυρμηκῶν. Ὁ Ἄγγλος φυσιοδίφης Henry Walter Bates, διαμείνας ἐπὶ δώδεκα περίπου ἔτη παρὰ τὸν Ἀμαζόνιον ποταμὸν, παρετήρησε τὰς ἔξεις τῶν φοβερῶν ἐκείνων μυρμηκῶν, οἱ ὅποιοι περιφέρονται εἰς τὰς ὁδοὺς, πρὸς χουσι εἰς τὰ δάση, εἰσδύουσι εἰς τὰς οἰκίας καὶ ἀρπάζοντες τὰ τρόφιμα, ἀπέρχονται διὰ νυκτὸς ὅπως ἀποφύγῃσι τὴν καταδίωξιν.

Οἱ μεγαλοκέφαλοι οἰκοδόμοι (meodome), ἔχοντες μῆκος 2-2½ ἐκατοστῶν τῶν μέτρων, ὑπάρχουσι πολυπληθεῖς ἐν Βρασίλει. Οἱ οὐδέτεροι, καστανομέλανοι τὸ χροῖμα, ἔχουσι εἰς τὴν κεφαλὴν δύο κεραίας καὶ εἰς τὸν θώρακα δύο ζεύγη ἀκανθῶν, εἶναι δὲ τριῶν εἰδῶν, μικροὶ ἔχοντες μετρίαν κεφαλὴν, ἀληθεῖς ἐργάται, καὶ μεγάλοι ἔχοντες κεφαλὴν μεγίστην. Ἄγνωστον εἴαν ὑπάρχῃσι μετὰ τῶν τριῶν τούτων εἰδῶν διαφοραὶ σπουδαῖαι ὡς πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὰ προσόντα. Ὁ οἰκοδόμος μεταχειρίζεται πρὸς κατασκευὴν τῆς φωλεᾶς τοῦ φύλλα δένδρου. Ὁ σουηδὸς περιηγητὴς Λουνδ διερχόμενος πρὸ τσσαράκοντα ἐτῶν πλῆσιον δένδρου μεμονωμένου, εἶδε μετ' ἐκπλήξεως τὰ φύλλα πίπτοντα ὡς βροχὴ, πλησιάζας δὲ παρετήρησεν ὅτι ἐπὶ ἐκάστου φύλλου ἐκάνθητο μύρμηξ ἐργαζόμενος παντὶ σθένει. Ἦ οὐρὰ ἐκόπτετο καὶ τὸ φύλλον ἐπίπετε γαμαί. Ἰσχυρῶς δὲ τοῦ δένδρου ἄλλοι μύρμηκες ἐκοπτον τὰ πεπτωκότα

φύλλα εἰς μικρὰ τεμάχια καὶ τὰ ἀπεκόμιζον. Εἰς ἄλλην τὴν παραμαζώνιον χώραν, οἱ οἰκοδόμοι γυμνοῦσιν οὕτω τῶν φύλλων τὰ καλλιεργημένα δένδρα καὶ προξενούσι φοβερὰς ζημίας. Αἱ φωλεαὶ τῶν μυρμηκῶν τούτων δημιουργοῦνται ἐξωτερικῶς λοφίσκους ἔχοντας ἐνίοτε 1½ μέτρον ὕψος καὶ 35—40 μέτρων περιφέρειαν. Ὁ θόλος σχηματίζεται ὑπὸ χῶματος ἔχον ὑψώματα ἐν εἰδει πυργίσκων, καλύπτει δὲ εὐρυχώρους καὶ βαθεῖας στοὰς ὑπογείους. Πιθανῶς τὰς φωλεὰς ταύτας κατασκευάζουσι τὴν νύκτα καθότι τὴν ἡμέραν οὐδέποτε φαίνονται ἐργαζόμενοι, συνήθως δὲ αἱ ὄψαι μικραὶ οὕσαι καὶ πολυάρθμοι μένουσι κλεισθένται, τὸ μάλιστα τὴν ἡμέραν. Ἐσωτερικῶς, ὑπάρχει εὐρύχωρος στοὰ ἀριστῆς κατασκευῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἄγουσι διόδοι στεναί.

Ἐπανερχόμενοι τῆς συλλογῆς τῶν φύλλων οἱ οἰκοδόμοι δημιουργοῦσι φύλλα περιπατῶντα, τὸ δὲ θάμα εἶναι περιεργότατον. Οὐ μακρὰν τῶν φωλεῶν τὰ τεμάχια τῶν φύλλων, ἔχοντα τὸ σχῆμα καὶ τὴν μέγεθος μικροῦ νομισματός, καταπίθονται εἰς σωροὺς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Τὰ τεμάχια ταῦτα χρησιμεύουσι πρὸς κατασκευὴν τῶν θόλων καὶ τιθέμενα μετὰ τῶν χῶματος, καθιστῶσι τὸν θόλον σχεδὸν ἀδιάβροχον. Τινὲς τῶν ἐργατῶν φέρουσι τὰ τεμάχια καὶ πίπτουσι αὐτὰ ἐπὶ τοῦ γηλοφῶν· ἄλλοι τοποθετοῦσιν αὐτὰ καταλλήλως καὶ καλύπτουσι αὐτὰ μετὰ χῶμα. Ἦ ὑπὸ τὴν γῆν ἐκτασις τῶν φωλεῶν εἶναι πολλὰκις 65 μέτρον. Ἄγνωστον εἶναι πῶς ἀνατρέφουσι οἱ οἰκοδόμοι τοὺς σκώληκας τῶν. Οἱ ἄρρηνες καὶ οἱ θήλειαι, ἔχοντες μικρὰν κεφαλὴν καὶ μεγάλην πτερὰ, ἐξέρχονται τῶν φωλεῶν κατὰ τὸν Ἰανουάριον καὶ τὸν Φεβρουάριον, ἅμα ἀρχομένην τῶν ὑετῶν, πλείστοι δὲ καταστρέφονται ὑπὸ ἐντομοφάγων πτηνῶν.

Μύρμηκες πάντῃ ἀλλοῖσι, ἀλλ' οὐχ ἦττον παράδοξοι, κατοικοῦσιν ἐπίσης ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ. Οἱ φυσιοδίφαι δημιουργοῦσι αὐτοὺς Urtion legionis, εἶναι δὲ μικροὶ καὶ ἰσχυροὶ καὶ ἔχουσι κεφαλὴν πλατείαν μετὰ μεγίστων πιαγῶν κοπτερῶν, μακροὺς πόδας καὶ κέντρον, δάκνουσι δὲ καὶ κεντρίζουσι. Οἱ μύρμηκες οὗτοι εἶναι σαρκοφάγοι, θηρεύουσι δὲ ἐν σώματι, καὶ ἐκφοβίζουσι διὰ τὰ ζῶα. Οἱ Ἰνδοὶ ἀποφεύγουσι αὐτοὺς διὰ παντοίων μέσων, εἰσερχόμενοι εἰς τὰ δάση. Ὁ Βαλις παρετήρησε δέκα διάφορα εἶδη τοιούτων θηριῶδων μυρμηκῶν. Χιλιάδες αὐτῶν ἐκστρατεύουσι ὁμοῦ καὶ ἐπανέρχονται φέροντες ἐντομα διαμεμελισμένα, πρὸ πάντων δὲ σκώληκας καὶ νόμφας ἄλλων μυρμηκῶν. Τὴν λείαν ταύτην ἀπαθίτουσι παρὰ τὰς φωλεὰς οἱ μὴ φέροντες φορτίον βοηθοῦσι τοὺς ἄλλους.

Δύο ἄλλα εἶδη ἐνδιαπύονται εἰς τὰ δάση, ἐμοιοτάτα ἀλλήλοις. Ὁ φυσιοδίφης δυσκόλως διακρίνει αὐτὰ, μετὰ τῶν ἑμῶν οἱ μύρμη-

κες γνωρίζονται καὶ οὐδέποτε συγγένονται καὶ περ ἀδιαλείπτως συναντῶμενοι. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσι νάνοι καὶ γίγαντες, θηρεύουσι δὲ ἐν σώματι. Ἀλλοίμονον εἰς τὴν ἀνθρωπὸν τὸν ἀπαντῶντα αὐτοὺς! τὰ φοβερὰ ζῷον ἀναρριχῶνται ἐπὶ τῶν κνημῶν αὐτοῦ καὶ δάκνουσι καὶ κεντρίζουσι αὐτόν. Οἱ Ἰνδοὶ βλέποντες αὐτοὺς τρέπονται εἰς φυγὴν φωνάζοντες ταυθα, καθότι οὕτως ὀνομάζουσι τοὺς μύρμηκας οἱ ἐγγυθιοὶ.

Οἱ μύρμηκες οὗτοι ἐμπνέουσι φόβον εἰς πάντα τὰ ζῶα, ἐπιτίθενται κατὰ τῶν ἀραχνῶν καὶ τῶν καμπῶν καὶ διαμελίζοντες αὐτάς, μεταφέρουσι τὰ τεμάχια εἰς τὴν μυρμηκίαν. Ἐπιτίθενται δὲ καὶ κατὰ τῶν φωλεῶν τῶν σφηκῶν καὶ εἰσβάλλοντες εἰς αὐτάς, ἀρπάζουσι τοὺς σκώληκας καὶ τὰς νόμφας καὶ κατακερματίζουσι αὐτοὺς πάραυτα. Οἱ σφήκες ἀμύνονται, ἀλλ' εἶναι ἀνίσχυροι κατὰ τῶν μυρμηκῶν. Ἰπάρχουσι μετὰ τῶν μυρμηκῶν τούτων εἶδη ἐντελῶς τυφλά, ζῶντα ἐν ὑπογείοις, ὅπου ὄρουσιν ἀδικλείπτως ὑπόνομους ὅπως ἐπιτύχῃσι ξένας φωλεὰς, τὰς ὁποίας λεηλατοῦσι.

Ἐκ τῶν προειρημένων βλέπει ὁ ἀναγνώστης ὅτι ἔχομεν γνώσεις θετικὰς περὶ τῆς νοημοσύνης καὶ τῶν προσόντων, περὶ τῶν ἠθῶν καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν μυρμηκῶν. Νῦν δὲ ὑπολείπεται εἰς τὸν φυσιοδίφην νὰ μελετηθῇ τὸν ὄργανισμὸν αὐτῶν, τοῦ ὁποίου τὰ γενικώτερα μόνον εἶναι γνωστά.

Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι τὴν τοιαύτην μελέτην θίλει ἐπιχειρήσει καρτερικῶς τις ἐρευνητὴς καὶ ὅτι διὰ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν λεπτομερειῶν τοῦ ὄργανισμοῦ, θέλουσι ἐξηγηθῆ πλείστα φαινόμενα, τὰ ὁποῖα τῶρα δὲν ἐννοοῦμεν.

EMILE BLANCHARD.

ΑΛΑΖΑΡΟΝΟΙ

Περὶ τῶν ἐν Νεαπόλει Αλαζαρῶν ἑγράφησαν ὡς γνωστὸν κατὰ καιροὺς πολλὰ καὶ ἀντιφατικὰ διὰ τὸν ἀπλοῦν λόγον, ὅτι καὶ τῶν Ἰταλῶν ἔνιοι ἀγνοοῦσι τὴν παραγωγὴν τοῦ ὀνόματος. Ἐπειδὴ δὲ ἡ διαβόητος αὕτη τάξις ὑπέστη σὺν τῷ προῖοντι χρόνῳ οὐχὶ μικρὰς ἀλλοιώσεις, δὲν εἶναι ἀσχετὸς βραχεῖα περιγραφή κατὰ τὰς ἀκριβεστέρας ἐρεῦνας. Τὸ ὄνομα «Αλαζαρῶν» εἰσῆχθη τὸ πρῶτον εἰς Ἰταλίαν ἐκ τῶν δυόρων γαλλικῶν ἐπαρχιῶν. Ἐπὶ τῶν μέσων αἰῶνων ἐκαλοῦντο Αλαζαρίν οἱ λεπροὶ, ἅτε διατρίβοντες ἐξωθεν τῶν πόλεων ἐν νοσοκομείοις, ἅτινα διέτελλον ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἀγίου Αλαζάρου. Ἐν τοιαύτῃ ἐννοίᾳ λαμβάνουσι τὸ ὄνομα οἱ Ἰταλοὶ μυθιστοριογράφοι τῆς ἰδ' καὶ τῆς ιε' ἑκατονταετηρίδος. Ὁ ἐκ Σαλέρνου Μισούκιος συνέταξε τὴν ἱστορίαν δύο ἐρωμένων, οἵτινες, ζητοῦντες σκέπην βαγδαίων βροχῶν, καταφεύγουσιν εἰς νοσοκομεῖον λεπρῶν, καταστρέφονται δὲ ὑπὸ τῶν εἰδεχθῶν, ἀσελγαστάτων καὶ αἰμοφθῶν κατό-

κων. Μόλις ἐπὶ τῶν ἀντιβασιλέων, εἶτα δὲ καὶ ἐπὶ τῶν Βουρβῶνων διεφθάρη καὶ ἠγριώθη ἡ ἐν Νεαπόλει ἐσχάτη τῶν πολιτῶν τάξις ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε προσηγορεύθη διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου. Οἱ ἀργοὶ καὶ οἱ ἀστεργοὶ, οἱ ἀπὸ τῶν χειρῶν ζῶντες, οἱ εἰς οὐδένα οἶον ἀνήκοντες κατελέγοντο ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας καὶ τοῦ δημοσίου εἰς τὴν τάξιν τῶν Αλαζαρῶν. Μετ' ὀλίγον προσήλθεν εἰς τὴν χορείαν τούτων ἕτερον στοιχεῖον φίλερι καὶ μάχιμον, ὅσοι δηλαδὴ διέκειντο δυσμενῶς πρὸς τὰς πρωτεύουσας ἐν τῇ κοινῶνι τάξεις καὶ καθόλου πρὸς τὴν ὑφισταμένην κυβέρνησιν· ἐκόμισαν δὲ οὗτοι ἐπαναστατικὴν δραστηριότητα, σοσιαλιστικὰς ἀρχάς, καὶ κατήρτισαν ὀργανικῶς τὸν ἀλόγιστον τούτον σωφροτόν. Ἐκτοτε οἱ Αλαζαρῶν διεδραμάτισαν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ βασιλείου περιφανῆς ἔργα, ἐξέβιασαν ἀπὸ τῆς κυβερνήσεως ἐπεταληκμένως παντοῖα προνόμια, διὰ δὲ τῆς συμμετοχῆς ἢ τῆς ἀποχῆς τῶν μεγίστων παρῆσιν εἰς τὴν νίκην ἢ ἤτταν τῶν πολιτικῶν κομμάτων καὶ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν ἢ ἀποτυχίαν τῶν ἐπαναστάσεων. Τρανὰ δείγματα ἐνθουσιασμοῦ ἀκαταγωνίστου ἔδωκαν τῷ 1799 ὑπὲρ τῆς συστάσεως τῆς παρνενοπέλου δημοκρατίας. Τῷ 1848 ἐπέλαβοντο αὐτοὶ πρῶτοι τῶν ὀπλων, μετ' ὀλίγου δὲ μῆνας διέπραξαν ἀνηκούστους θηριωδίας. Ἐκτοτε ὁ ἀστήρ αὐτῶν ἔκλινε πρὸς τὴν ἴδυσιν. Αὐστηροὺς κατὰ τῶν Αλαζαρῶν νόμους ἐξέδωκεν ὁ Μουράτ ἐπὶ σκοπῷ ἵνα τοὺς ἐξαφανίσῃ τέλει ἐκ τοῦ προσώπου τῆς γῆς· ἀλλ' οὐδὲν ἴσχυσε, διότι τὸ σύνταγμα τῶν Αλαζαρῶν ἀνέβαινε εἰς 30,000, οὐχ ἦττον ἰσχυροὶ καὶ θρασεῖς ἀπεδείχθησαν βραδύτερον ἐπὶ τῆς βουρβανικῆς φαυλοκρατίας. Μιᾶ τῶν ἡμερῶν ἔστειλαν εἰς τὰ ἀνάκτορα ἐπιτροπὴν αἰτούμενοι καλλιτέραν ποιότητα καὶ εὐτελεστέραν τοῦ ἄρτου τιμὴν. Ὁ βασιλεὺς, δὲν προσηγόρευον πάντοτε διὰ τοῦ σὺ, συνέστησε δημοσία ἀρτοποιεῖα, ὅπως ἐπαρῆσθῃ εἰς τὰς ἀπειλητικὰς ἀξιώσεις τῶν. Πᾶσαν δύναμιν πολιτικὴν ἀπέβαλον οἱ Αλαζαρῶν ὅτε καὶ αἱ ἄλλαι τάξεις ἐν τῇ νοτίῳ Ἰταλίᾳ ἤρξαντο βαθυμῶν ἐνθουσιᾶσαι ὑπὲρ τῆς ἐνότητος καὶ ἐλευθερίας τῆς Ἰταλίας. Εἰς τοιαύτην ὑψηλὴν ἰδέαν καὶ αὐταπόνησιν δὲν ἠδύνατο νὰ μεταρσιωθῶσιν αἱ ὑπὸ τῶν Βουρβῶνων ἐπι μᾶλλον διαφθαρῆντες Αλαζαρῶν, οἱ σύνθημα ἔχοντες τὰ τρία F, Famine, Feste, Force, ἥτοι ἄλευρα πρὸς κατασκευὴν ἄρτου καὶ μακαρονίων, δημοσίας πανηγύρεις καὶ ἀγγόνην διὰ τοὺς ἀρνούμενους τὰ δύο πρῶτα. Ἐν τοιαύτῃ τριᾷδι ἔκειτο ὅλη ἡ περὶ τὸ κυβερνᾶν σοφία τῶν Βουρβῶνων. Ἦς τάξις ἰδία οἱ Αλαζαρῶν δὲν ὑπάρχουσι πλέον. Ἐρ' ὅσον ὅμως ἡ ἰταλικὴ κυβέρνησις δὲν ρυθμίζει τὰ κατὰ τὴν κανονικὴν ἐργασίαν οὕτως ὥστε νὰ μὴ μὲν ἀργῇ ἢ μεγίστη τοῦ ὄχλου μερὶς δι' ἔλλειψιν εὐκαιρίας ἢ χειραγωγῶν, δὲν θὰ

ἐλλείπεισι λαζαρόνοι τοιοῦτοι, οἷους ἀποδεικνύουσιν αἱ παραδόσεις, τὸ κλίμα καὶ ὁ ἐθνικὸς χαρακτήρ. Οἱ νῦν λαζαρόνοι δὲν εἶναι οἱ κλέπται, οἱ λωποδύται, ὡς οἱ κακοῦργοι τοῦ Λονδίνου, τῶν Παρισίων καὶ τοῦ Βερολίνου, ἀλλ' ἄνδρες νωθρότατοι, εἰς ὀλίγιστα ἀρκούμενοι καὶ εἰς τὸ dolce far niente ἐνασμενίζοντες. Βραζίζονται ὅταν βιασθῶσιν ὑπὸ τῆς ἐνδείας, γίνονται ράπται, κουρεῖς, ἀγχοφόροι, ξεναγωγοί, καθαίρουσιν ὑποδήματα, συλλέγουσι ράκια, ἀκούσιν ἀπανταχοῦ καὶ οὐδαμοῦ, διότι, παρὰ πάσας τὰς ἀστηρὰς τῆς ἰταλικῆς κυβερνήσεως ἀπαγορεύσεις κοιμῶνται ἐν ὑπαίθρῳ, ἐν προαυλίοις, ἐν ταῖς κλίμασι τῶν ἐκκλησιῶν κλ. Ὁ νεαρὸς λαζαρόνος ἰδίως κοιμάται ἐν τῷ εὐρυχώρῳ πλεκτοῦ κοφίνου ὡς ὁ Διογένης ἐν τῷ πίθῳ. Ἀλλὰ τί εἶναι ὁ Διογένης ἀπέναντι γνησίου λαζαρόνου; Οὗτος φορεῖ ἐν ὑποκάμισον καὶ βραχύτατα βραχέα ἐκ λίνου γονδροῦ· στικρίζομενος εἰς τὸν κόφινόν του σιγαρίζει καὶ περιμένει τὸν μέλλοντα νὰ τῷ δώσῃ ἐργασίαν· οὕτω δὲ παριστάνει τὸ πρότυπον τοῦ κοινοῦ ἀνθρώπου παρὰ τοῖς νοτίσις λαοῖς. Ὁ κόφινος ἀνήκει αὐτῷ ὡς ὁ κεραυτὸς τῷ Διὶ καὶ ἡ γλαυκὴ τῇ Ἀθηνᾷ. Οὐδέποτε χωρίζεται ἀπ' αὐτοῦ· τὸν φορεῖ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς εἰς σκέπη τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων καὶ τῶν ὑστῆν· καλύπτει δι' αὐτοῦ τὸ στῆθος ἐν ὄρα κινδύνου ἢ ἐρίδος. Οἱ γέροντες λαζαρόνοι ἐκλείπουσιν· οἱ εἰσέτι ἀκμαῖοι τὴν ἡλικίαν, μεταρρομηζομένης τῆς νεωτέρας κοινωνίας, ὃὰ ἐπιζητήσωσιν ἐξ ἀνάγκης πόρους βίου ὀπωσαῶν κανονικωτέρους· οἱ λαζαρόνοι θὰ πολλαπλασιαζῶνται ἐφ' ὅσον ἡ κυβερνήτης οἰκοδομῇ φυλακὰς, καταλείπει δὲ εἰς τὰς κοινότητας τὴν φροντίδα περὶ τῆς διανοητικῆς καὶ ἡθικῆς ἀναπτύξεως τοῦ κατωτάτου ὄχλου.!

ΟΥΔΕΝ ΑΧΡΗΣΤΟΝ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

Πιθανώτατα οἱ πλείστοι τῶν ἡμετέρων ἀναγνώστων ἀγνοοῦσι τί γίνονται αἱ μετάλλιναι ὄψαι τῶν διαφόρων γλυκισμάτων καὶ λοιπῶν ἐδωδίων, τὰς ὁποίας ῥίπτομεν εἰς τὰ σαρώματα ἀφ' οὗ φάγωμεν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν. Πλείστα ὅσαι βιομηχανίαι ἐπιζητοῦσι τὰ ἀπορρίμματα ταῦτα μεταχειρίζομεν αὐτὰ εἰς κατασκευὴν παιδικῶν παιγνιδίων, οἷον σαλπιγγῶν, εἰς κατασκευὴν ἀνταυγαστῆρων (reflecteurs) εὐθηνῶν διὰ τὰς λυχνίας κλπ. αἱ τῶν σαρδελῶν ὄψαι εἶνε εὐθηνόταται πασῶν ἔνεκα τῆς μικρότητός των, ἀγοράζουσι δὲ αὐτὰς οἱ κατασκευάζοντες ψευδῆ κοσμήματα. Κόπτονται εἰς λεπτοτάτας ταινίας, καίνονται ἐν τῷ κλιβάνῳ καὶ μεταβάλλονται εἰς δακτυλίδια, βελόνας, ἐνώτια καὶ παντοῖα ἄλλα κοσμήματα. Ἐπιχρυσούμενα δὲ ἔπειτα καὶ ἐπαργυρούμενα γίνονται εἶδος ἐμπορίου ἀξιολογωτάτου. Ἰκα-

1. ΚΑΙΟ.

νήν δὲ ποσότητα τοιούτων πραγμάτων ἀγοράζουσιν ἡ Γερμανία, ἡ Ἰταλία, ἡ Ἰσπανία καὶ αἱ τῆς Μεσογείου Ἀμερικῆς δημοκρατίαι.

Ἐτέρα τις βιομηχανία εἶνε ἡ τῶν συλλεγόντων κατὰ τὰς ἐδαῖς τῶν Παρισίων τὰ ἀρχαῖα τεμάχια τῶν σιγάρων, τὰ κοινῶς ἀποτοίγαρα λεγόμενα. Καὶ τὸ παράδοξον τοῦτο ἐμπορίον φέρει ἐτήσιον πρὸσθεδον διακοσίων ἐβδομήκοντα μιλλιάδων φράγκων. Τριακόσιοι περὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐπαγγέλλονται ἐν Παρισίῳ τὴν βιομηχανίαν ταύτην, εἰσπράττοντες κατ' ἐκάστην 2,25 φράγκα μέχρι 3,50 κατὰ μέσον ὄρον, ἀναλόγως τῶν τιμῶν τῆς πόλεως. Ὑπόπάρχουσι δὲ ἀρχαῖοι ἔχοντες ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν ἀριθμῶν τινὰ συλλεκτῶν, οἵτινες ἔχοντες ὑπὸ τὰ ἐνδύματά των μικρὴν πάνινον σάκκον, εἶδος τι θυλακίου, ὑπεισέρχονται ὑπὸ τὰ κατὰ σειρὰν τεταγμένα τραπέζια τῶν καφετειῶν καὶ συλλέγουσι τὰ σιγάρα. Πολλὰκις δὲ οἱ ἀρχαῖοι συνεννοοῦνται μετὰ τῶν ὑπηρετῶν τῶν καφετειῶν, οἵτινες ἐπὶ τιμῇ ὀρισμένη συλλέγουσιν αὐτοὶ τὰ κατὰ γῆς ῥιπτόμενα σιγάρα.

Ἀφ' οὗ δὲ συλλεθῆ ἰκανὴ ποσότης ὕλικου, ἀρχονται τῆς παρασκευῆς τοῦ καπνοῦ. Τὰ δὲ πρὸς τοῦτο γρήσιμα ὄργανα εἶνε δύο τινά, πανί καὶ μάχαιρα κοπτερὰ. Κατακοπτόμενα δὲ τὰ σιγάρα λεπτομερῶς μεταβάλλονται εἰς καπνόν, ὅστις συσκευαζόμενος εἰς δευῖα διδοται εἰς ἐπιτηδεῖς πωλητὰς, οἵτινες πωλοῦσιν αὐτὰ εἰς τοὺς πτωχοὺς, τοὺς ὀδοκαθαριστὰς καὶ τοὺς τοιοῦτους. Ὁ οὗτω πως δὲ παρασκευασμένος καπνὸς τιμᾶται πεντάκις εὐθηνότερον τοῦ συνθέτου. Ὁ πτωχὸς δίδων πέντε λεπτὰ ἀγοράζει ἐν δευῖατιον εἰκοσιπέντε γραμμαρίων.

Ἐπολιτίζουσι δὲ ὅτι κατὰ τὴν δεκαπενθήμερον τῶν εὐρῶν ἀπὸ τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων μέχρι τῆς 10 Ἰανουαρίου, οἱ συλλέκται τοῦ ὀλίγου γνωστοῦ τούτου προϊόντος συλλέγουσιν ἐκ μόνων τῶν μεγάλων βουλεβάρτων ἀποτοίγαρα ἄξιας ἰκαμυχιδίων φράγκων. *N.

Ἡ ἐπομένη διατριβὴ ἐταχυλογηθῆ ἐκ τοῦ ἀρτίου ἐκδοθέντος συγγράμματος τοῦ D' Sully-Les moeurs de vivre longtemps, ἐδημοσιεύθη δὲ ὑπὸ τοῦ κ.δ. Η. Κυριακοπούλου ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῶν Φιλομαθῶν. Σ. τ. δ.

ΤΟ ΟΡΙΟΝ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ὁ ἀνθρώπος δὲν ὀνήσκει ἀλλ' αὐτοκτονεῖ, ἔλεγεν ὁ φιλόσοφος Σενέκας. Ταῦτα δὲ λέγων ἐνόει ὅτι σπανιώτατα ὁ θάνατος ἐπέρχεται ὡς ἀναγκαῖα συνέπεια τῶν νόμων τοῦ ὀργανισμοῦ ἡμῶν, ἀλλὰ αὐτοὶ συντέμνομεν κατὰ πολλὴν τὰς ἡμέρας ἡμῶν καὶ γενόμεθα αὐτόχειρες, διότι δὲν ζῶμεν συμφώνως τῷ γῆνῳ ἡμῶν προορισμῷ.

Πολλοὶ ζητοῦντες τὰ αἰτία, δι' ἃ ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι οὕτω βραχὺς, ἀποφαινόμεθα ὅτι

ἡ ἔλλειψις τῆς τροφῆς καλύει τὴν ἀνθρωπότητα νὰ πολλαπλασιασθῇ ταχύτερον καὶ σμικρῶναι τὸν μέσον ὄρον τῆς ζωῆς. Μετὰ δὲ ταῦτα ἡ συζήτησις τελειώνει καὶ ὁ ἀνθρώπος ἐξακολουθεῖ ν' αὐτοκτονῇ, ἀλλὰ τοῦλάχιστον εἶναι εὐχαριστημένος διότι γνωρίζει τὸ διὰ τί, καὶ μανθάνει ὅτι εἶναι καταδεδικασμένος ὑπὸ τῆς Θεῆς Προνοίας ν' ἀποθνήσκῃ τῆς πείνης. Ἀλλ' οἱ τοιαῦτα δοξάζοντες δὲν ἐνθυμοῦνται ὅτι, ἂν ὁ ἀνθρώπος ἀποθνήσκῃ μόνον δι' ἔλλειψιν τροφῆς, πάλιν γίνεται αὐτόχειρ, διότι ἡ γῆ εἶναι ἐτοιμὴ νὰ χορηγήσῃ αὐτῷ πᾶν ἀγαθόν. Ἄν τις κλεισθῇ ἐν δουρατῶν καὶ ὑπομείνῃ ν' ἀποθάνῃ τῆς πείνης λέγων, οὐδὲν εὐρίσκει περὶ ἐμὲ δυνάμενον νὰ μὲν χρησιμεύσῃ ὡς τροφή, ὑπέκειω λοιπὸν εἰς τὴν ἀναγκαίαν τῷ ἀνθρώπῳ ματρῶν καὶ ἠνθῶν ἐξ ἀσιτίας, ὁ τοιοῦτος δὲν γίνεται αὐτόχειρ;

Τῷ ὄντι πρὸ τοῦ καιροῦ ὀνήσκειμεν ἀλλὰ τοῦτου αἰτία δὲν εἶναι ἡ θεία τάξις, ἀλλ' ἡ ἀγνοία, τὰ πάθη καὶ τὰ ἐλαττώματα ἡμῶν. Ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν λοιπὸν ἐξαρτᾶται νὰ παύσωμεν αὐτοκτονοῦντες καὶ νὰ μακρύνωμεν τὸν βίον μέχρι τοῦ ὑπὸ τῆς φύσεως κεκλωσμένου ὄριου. Ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὸ ὄριον τοῦτο; ἢ καὶ ἡμέραν πείρα καὶ ἡ ἐπιστήμη παρέχουσι ἡμῖν τὰ στοιχεῖα τῆς γνώσεως αὐτοῦ.

Ὁ ἀνθρώπος εἶναι ἐκ τῶν μακροβιότερων ζῴων, ἀλλ' αὐτὸς βραχύνει τὴν ζωὴν αὐτοῦ. Οἱ ἰχθύς ὅμως καὶ τὰ πτηνὰ εἶναι μακροβιότεροι αὐτοῦ· κόραξ τις ἐζήσεν 108, ἀετὸς 103, καὶ ψιττακὸς 120 ἔτη· ὁ γῆν δύναιται νὰ ζήσῃ ἕνα αἰῶνα, ὁ δὲ κύκνος πιστεύουσιν ὅτι δύναται νὰ ζήσῃ 200—300 ἔτη. Ἐν ἔτει 1772 ἐκομίσθη ἐκ τῆς Εὐέλπιδος ἀκρας εἰς Λονδίνον ἰσραὴ φέρον περιδέραιον, ἐφ' οὗ ἦσαν γεγραμμένα τὰδε· «Ἰακώβῳ τῷ βασιλεῖ τῆς Ἀγγλίας, ἔτει 1610». Ἐῖγον λοιπὸν παρῆλθον 182 ἔτη ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ αἰχμαλωσίας.

Οἱ ἐγγέλεις ζῴσι μέχρις 60 ἐτῶν· ὁ δὲ Βυφὼν ἡλίεως κυπρίνου (χρυσόφαρα) ἡλικίας ἐνὸς καὶ ἡμισίως αἰῶνος. Ἐν Γερμανίᾳ συνέλαβον ἰχθῦν λιμναῖον φέροντα δακτύλιον χαλκοῦν δηλοῦντα ὅτι εἶχεν εἰσαχθῆ ἐν τῷ ἰχθυοτροφείῳ πρὸ 261 ἐτῶν· εἶχε δὲ οὗτος μῆκος μὲν 19 ποδῶν, βάρος δὲ 350 λιτρῶν· καὶ ὅμως τὸ τέρας τοῦτο δὲν εἶχεν ἔτι τελείως ἀναπτυχθῆ, διότι συνέλαβον ἰχθῦν ὅμοιον 1000 λιτρῶν βάρους.

Ἐπολιτίζουσι δὲ ὅτι αἱ γιγάντιαι φάλαιναι αἱ ἀπαντῶσαι πρότερόν ποτε περὶ τὸν βόρειον πόλον ἔζων ἴσως περὶ τὰ 1000 ἔτη.

Τῶν δὲ θηλαστικῶν ὁ βίος εἶναι καθόλου βραγύτερος· ὁ κόνικλος καὶ ὁ γοῖρος ζῶσιν 7 περίπου ἔτη, ὁ σκύρος καὶ ὁ λαγὺς 8, ἡ γαλῆ 9—10, ὁ κύων 10—12, ὁ βοῦς 15—18, ὁ ὄνος καὶ ὁ ἵππος 25—30, ὁ λέων 30—40, ὁ δ' ἐλέφας ὡς δύο αἰῶνας. Ὁ Βυφὼν ὅμως μνημονεῖται ἵππου θανόντος ἐν ἡλικίᾳ 50 ἐτῶν, ἐν δὲ τῷ μου-

σίῳ τῆς Μαγικστρίας ὑπάρχει κεφαλὴ ἵππου βιώσαντος ὑπὲρ τὰ 62 ἔτη. Καὶ τῶν ἐλεφάντων εἶναι οἱ ὑπερβαίνοντες τὸ πύνηδες ὄριον τῆς ζωῆς αὐτῶν καὶ πιστεύεται ὅτι δύνατον νὰ ζήσωσιν ὡς τέσσαρας αἰῶνας. Ὅταν ὁ Ἀλέξανδρος ἐνίκησε τὸν Πῶρον, ἀνέθηκε τῷ Ἰλλίῳ τὸν ἐλέφαντα, ἐφ' οὗ ὤχεϊτο κατὰ τὴν μάχην καὶ ἀπέλυσε αὐτὸν περιθίς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ ἐπιγραφὴν μνημονευτικὴν. Ἀνευρέθη δὲ ὁ ἱστορικὸς ἐκεῖνος ἐλέφας μετὰ 350 ἔτη φορῶν τὸ περιδέραιον μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς.

Πρέπει λοιπὸν νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι τινὰ τῶν θηλαστικῶν ζῴων διπλάσιον τοῦ συνήθους χρόνον. Κατὰ τὴν νεανικὴν ἡλικίαν τῶν ζῴων δὲ μακρὰ ὅσα τῶν ἀκρῶν δὲν σύγκεινται ἐξ ἐνὸς μόνοιου τεμαχίου, τὰ δὲ πρόεχοντα αὐτῶν ἀκρα καλούμενα ἐπιφύσεις εἶναι διακεκριμένα καὶ συγκολλῶνται κατ' ὀλίγον προχωρούσας τῆς ὄλης ἀναπτύξεως τοῦ ζῴου καὶ ἡ τελεία συνένωσις αὐτῶν γίνεται ὅταν τὸ ζῴον ἀμύσασιν παύσῃ ν' αὐξάνῃ κατὰ τὸ ἀνάστημα. Ὅθεν ἡ συσχόλησις τῶν ἐπιφύσεων τῆς μὲν καμῆλου ζωῆς 40 ἔτη τελειοῦται περὶ τὸ 8ον ἔτος, τοῦ δὲ ἵππου τὸ 8ον ἔτος ζῴωτος περὶ τὰ 25 ἔτη, τοῦ δὲ κυνὸς τὸ 2 ζῴωτος 10—12 ἔτη, τοῦ δ' ἐλέφαντος ζῴωτος ὑπὲρ τοὺς δύο αἰῶνας δὲν εἶναι τετελεσμένη τὸ 40ον ἔτος. Ἐκ τούτων τεκμαιρόμεθα ὅτι τὰ πλείστα τῶν θηλαστικῶν ζῴων χρόνον πενταπλάσιον τοῦ τῆς ἀναπτύξεώς των. Κατὰ τὸν κανόνα λοιπὸν τοῦτον καὶ ὁ ἀνθρώπος, ἀφοῦ αὐξάνει μέχρι τοῦ 25οῦ ἔτους καὶ πέραν, ζῆ περὶ τὰ 100 ἔτη. Ἐπειδὴ δὲ δύνατον ἐνίοτε ἡ ζωὴ ἐξαιρετικῶς νὰ διπλασιασθῇ, καὶ τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἔσχατον ὄριον τῆς ζωῆς εἶναι τὸ 200ὸν ἔτος. Αἱ σκέψεις αὗται βεβαίως δὲν εἶναι ἀκριβεῖαι ἐπιστημονικαί, συνδυαζόμεναι ὅμως μετὰ τῶν ἐξαγομένων τῆς παρατηρήσεως ἀγοῦσιν ἡμᾶς εἰς ἀποδοχὴν τῆς γνώμης, ὅτι ὁ ἀνθρώπος ζῶν κατὰ φύσιν πέμπεται νὰ ζῆ ἕνα αἰῶνα.

Χωρὶς ν' ἀναβῶμεν εἰς τοὺς πατριαρχικοὺς χρόνους εὐρίσκουμεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ παντὸς τόπου ἀνθρώπους μακροβιωτάτους. Τινὲς τῶν σοφῶν τῆς Ἑλλάδος ἐζήσαν ἕνα αἰῶνα· ὁ δὲ Δημόκριτος ἀπέθανεν ἕως καὶ ἐζήσε γελῶν ἐν ἡλικίᾳ 109 ἐτῶν. Τῶν περιεργωτάτων παραδειγμάτων μακροβιότητος εἶναι ὁ ἀπόμαχος Mittelstadt, ὅστις ἀπέθανε τῷ 1792 ἐν ἡλικίᾳ ἐτῶν 112. Οὗτος ὑπηρετήσας ὡς στρατιώτης ἐπὶ 67 ὅλα ἔτη ἐπολέμησεν εἰς 17 μάχας ἐκ παρατάξεως πολλὰκις τραυματισθεὶς καὶ συνελθῆθη αἰχμάλωτος ὑπὸ τῶν Πρώσων· ἐγήρυσεν δις καὶ τῷ 1790 ἐν ἡλικίᾳ 110 ἐτῶν ἔλαβε σύζυγον νέαν ἔτι. Ὀλίγον ἔτι πρὸ τοῦ θανάτου ἠδύνατο νὰ πορεύηται μακρὰν ὁδὸν 2 ὥρων, ἵνα λαμβάνῃ τὴν σύνταξίν του.

Πολλὰ παραδείγματα μακροβιότητος παρέ-

χει ημῖν ἡ Ἀγγλία. Effingham τις γεννηθεὶς ἐκ πτωχῶν χωρικῶν γονέων καὶ ἐπὶ μακρὸν στρατευόμενος εἶτα δὲ χαλεπὰ μισητὸς ἐργαζόμενος ἐν ἀποζῆ, ἐφθάσεν εἰς τὸ 1440ν ἔτος χωρὶς οὐδ' ἄλλως νὰ ἀδυνατήσῃ οὐδὲ κἀν νὰ γνωρίσῃ νόσον. Ὁ δὲ Θωμᾶς Raitte ἦν καὶ αὐτὸς πτωχὸς χωρὶς ἀποχειροβλιώτος. Τὸ 120 ἔτος τῆς ζωῆς του ἐνομφεῦθη ἐκ νέου γῆραν τινὰ νέαν, ἣν κατέστησεν εὐτυχῆ, διατηρήσας πάσαι τὰς δυνάμεις του καὶ ἐργαζόμενος μέχρι τοῦ 130ου ἔτους. Ἐξῆς δ' εὐτυχῆς καὶ ἀγνωστος μέχρι τοῦ 152 ἔτους, ὅτε ὁ κόμης de Surrey ἐπισκεπτόμενος τὰ κτήματα καὶ τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ ἀνεῦρε καὶ ἤγαγεν αὐτὸν ἐκ κενοδοξίας εἰς Λονδίνον, ὅπου ὁ Κάρολος Α' ἠρώτησεν αὐτόν, «Ὅπως προχωρήσῃς εἰς ἡλικίαν ἀπίστουτον, τί ἐπραξας πλεον τῶν ἄλλων ἀνθρώπων;» ὁ δὲ γέρον ἀπεκρίθη ταπεινῶς «Ἐσκληραγωγῆθην περισσότερον». Ἐκτοτε λοιπὸν βασιλικὸς ἀναλώμασιν ἐξῆσε μεγαλοπρεπῶς ὁ γέρον, ἀλλ' οὕτως ἀναγκασθεὶς νὰ μεταβάλλῃ βίον καὶ ἐξῆς ἀπέθανεν οὐχὶ ὑπὸ γῆρας, ὡς ἐδείχθη ἐκ τῆς μετὰ θάνατον ἀνατομῆς αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκ δυσσέφιας. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον κατ' ἐξαιρέτον τιμὴν ἐτάφη ἐν τῇ μονῇ τοῦ Westminster, ὅπου θάπτονται οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ μεγάλοι ἄνδρες τῆς Ἀγγλίας.

Ὁ δὲ Ἐρρίκος Jenkins ἀλιεύων μέχρι τέλους τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ 169 ἔτων χωρὶς ν' ἀποβάλλῃ τὰς δυνάμεις.

Ὁ δ' ἐκ Νορβηγίας Draakenberg ὑπερέτησεν ὡς ναύτης ἐν τῷ βασιλικῷ στόλῳ μέχρι τοῦ 94 ἔτους τῆς ἡλικίας του, ἐξ ὧν 15 διετέλεσεν αἰγμάτων εἰς τὰ θωμανικὰ κότεργα. Τὸ 111 ἔτος ἔλαβε σύζυγον ἐξῆκοντούτιδα, ἣτις μετ' ὀλίγον ἔτη κατέλειπεν αὐτὸν γῆρον. Κατὰ δὲ τὸ 130 ἔτος του ἐξῆτησεν εἰς γάμον νέαν τινὰ χωρικήν, ἣτις δὲν ἐδέχθη νὰ γείνη σύζυγος ἀνδρὸς τοσοῦτον γεγηρακότος· ἠναγκάσθη λοιπὸν νὰ μείνῃ ἄγαμος καὶ τοῦτο ἴσως συνέταμε τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς του. Ἀπέθανε δὲ ἐν ἡλικίᾳ 146 ἔτων, ἐπονομασθεὶς ὁ γέρον τοῦ Borra.

Ὁ Ἰωσήφ Surrington συμπατριώτης τοῦ Draakenheng ἐξῆσεν 160 ἔτη καὶ ἀσθανθεὶς τὸ τέλος τοῦ βίου ἐκάλεσε περὶ ἑαυτὸν ἄπασαν τὴν οἰλογενεϊάν του, τὴν τρίτην του σύζυγον, ἣτις ἦτο νέα ἔτι, τοὺς υἱοὺς του, ὧν ὁ μὲν νεώτερος ἦν 9 ἔτων ὁ δὲ πρεσβύτερος 103, καὶ ἔχον ἀμυαλὰς τὰς νοητικὰς δυνάμεις διένειμεν αὐτοῖς τὰ ἀγαθὰ του καὶ τῇ ὑστεραίᾳ ἐξεμέτησεν ἀπόνως τὸ ζῆν.

Ἐν τῇ πόλει Tours τῆς Γαλλίας ἐξῆ τῷ 1802 ἀπόμαχος τις ὀνόματι Thurel, γεννηθεὶς τῷ 1698. Οὗτος ὑπερέτησεν ἐν τῷ στρατῷ ἐπὶ τριῶν βασιλείων καὶ ἐπὶ τῆς δημοκρατίας καὶ πολλάκις κατὰ τὰς στρατείας αὐτοῦ ἐτραυματίσθη.

Ὁ Delreuch ἐν ἡλικίᾳ 120 ἔτων προσῆλθεν

εἰς τὸ δημαρχεῖον πόλεως τινος τῆς Γαλλίας ζῆτῶν νὰ καταγραφῇ ἐν τοῖς στρατευσίαις λέγων ὑπερηφάνως ὅτι ἀπρέπει νὰ ἦναι τις πάντοτε ἔτοιμος νὰ πολεμήσῃ ὑπὲρ τῆς πατρίδος, διότι δὲν ἠξέσσει τί δύναται νὰ συμβῇ.

Ὁ Καρδινάλιος d'Armaghac συνήντησεν εἰς τὴν θύραν πτωχικῆς τινος οἰκίας γέροντα καὶ ἐρωτήσας ἔμαθεν ὅτι ὁ πατὴρ ἔδειξεν αὐτόν, διότι διαβαίνων πρὸ τοῦ πάπου του δὲν ἐχαιρέτισεν αὐτόν. Ἦτο δὲ τότε ὁ μὲν πατὴρ 103 ἔτων, ὁ δὲ πάππος 123 καὶ ὁ ἀτακτῆσας καὶ δαρεὶς νεανίσκος 82 ἔτων.

Ἐν τινὶ ἐπαρχίᾳ τῆς Γαλλίας ἀπέθανε τῷ 1838 ῥάπτρια ὀνομαζομένη Marie Priou ἐν ἡλικίᾳ 158 ἔτων. Κατὰ τὸ 68ον ἔτος τῆς ἡλικίας της κατέθετο τὴν περιουσίαν της εἰς τραπεζικὸν κατάστημα, ἵνα λαμβάνῃ ἀντ' αὐτῆς μηνιαίαν σύνταξιν. Ἐπειδὴ δ' ἔκτοτε ἐξῆσεν 90 ἔτη, ἀντὶ 10000 φράγκων, ἂ κατέθετο, ἔλαβε περὶ τὰς 500 χιλιάδας.

Ἐνέτει 1750 ἀπέβιασεν ὁ Οὐγγρος Bowin ἐν ἡλικίᾳ 172 ἔτων, καταλιπὼν γῆραν 164 ἔτων καὶ υἱὸν 115. Ἀλλὰ καὶ οὗτος δύναται νὰ θεωρηθῆται ὡς νέος πρὸς τὸν ῥῆσσον ἀπόμαχον, ὅστις ἀπέθανε τῷ 1825 ἐν ἡλικίᾳ 202 ἔτων! Ἀπίστουτον, ἀλλ' ἀληθέστατον. Οὐδὲν ὑπάρχει παράδειγμα ἀπὸ τῶν ἱστορικῶν χρόνων ἀνθρώπου ὑπερβάντος τὸ ἔσχατον τοῦτο ἔριον τοῦ γῆρας. Τὸ παράδειγμα ἡμῶν τοῦτο, εἰ καὶ μοναδικόν, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀποδείξις ὅτι, ὡσπερ τῶν ἀλόγων ζώων, οὕτω καὶ τοῦ ἀνθρώπου ὁ χρόνος τῆς ζωῆς δύναται εἰς τινὰς ἐξαιρετικὰς περιστάσεις νὰ διπλασιασθῇ, καὶ ἐνὸς ἂνθρώπου ζῆ μέχρι 100 ἔτων κατὰ τοὺς νόμους τοῦ οργανισμοῦ αὐτοῦ, δύναται κατὰ τύχην νὰ παρατείνῃ τὸν βίον μέχρι δύο αἰώνων. Καθόλου δὲ παρετηρήθη ὅτι οἱ μακροβιώτατοι τῶν ἀνθρώπων ἐξῆσαν εἰς τὰς βορείους χώρας τῆς Εὐρώπης καὶ εἰς τινὰς χώρας τῆς Ἀσίας. Ἀλλ' εἰ καὶ ἐκ τῆς ἐπιστημονικῆς περὶ τὸν ἀνθρώπου σπουδῆς συμπεραίνεται ὅτι ἡ κανονικὴ αὐτοῦ ζωὴ εἶναι περὶ τὰ 100 ἔτη, οὐδὲ τὸ ἥμισυ τοῦ χρόνου τούτου κατὰ μέσον ὅρον ζῆ. Ἐν Γαλλίᾳ ὁ μέσος ὅρος τῆς ζωῆς δὲν φθάνει εἰς τὰ 40 ἔτη, καὶ ἄπασαν δὲ τὴν γῆν εἶναι 33 ἔτη περίπου. Ἔτι δὲ βεβαιούται ὅτι τὸ τέταρτον μέρος τοῦ ὄλου πληθυσμοῦ τῆς γῆς θνήσκει πρὸ τοῦ 7ου ἔτους καὶ τὸ ἥμισυ πρὸ τοῦ 17ου. Ὑπολογίζουσι δὲ ὅτι ἐξ ἑνὸς ἑκατομμυρίου ἀνθρώπων 207 φθάνουσιν εἰς ἡλικίαν 100 ἔτων καὶ 16 εἰς 103. Ἐννοεῖται ὅτι τοῦτο ὑποληπτέον

1. Καὶ ἐν Ναυπλίῳ ἰγνώρισα, παιδίον ἔτι ὦν, γέροντα ἐπαίτην ἐρχόμενον κατ' ἐκάστην ἐκ Προνομίας καὶ περιερχόμενον πάσαι τὰς οἰκίας τῆς πόλεως καὶ ὁμολογούοντα ὅτι τῶν ὀμηλικῶν του τὰ τέκνα ἐγήρασαν καὶ ἀπέθανον πάντα, αὐτὸς δὲ εἶχεν ἡλικίαν πλεον τῶν 150 ἔτων, ὡς ἔλεγεν. Καὶ ἡμῶς κατ' ἐκάστην μακρὰν ἐβάδιζεν ὁδὸν καὶ ἐπὶ πολλὰς ὥρας περιπάτει. Δ. Π. Κ.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

κατὰ μέσον ὅρον διότι πολλὰν ἔχουσι ῥοπήν εἰς τὴν ζωὴν τὸ κλίμα, ἡ τροφή, τὰ ἦθη ἢ εὐζωία καὶ ἡ ἠθική.

Ἐκ τῶν εἰρημένων πάντων ἐξάγεται ἡ ἀλήθεια, ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἀφ' ἑαυτοῦ βραχύνει τὸν βίον αὐτοῦ τὸν φυσικὸν καὶ ὅτι καὶ σήμερον ἔτι καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς μάλλον πεπολιτισμέναις χώραις δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν τὸ τοῦ Σενέκα «ὁ ἀνθρώπος δὲν θνήσκει, ἀλλ' αὐτοκτονεῖ».

Γνώμαι καὶ σκέψεις ἠθικαὶ τοῦ δοκτοῦ ΔΕ-ΑΛ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

(Μετάφρασις Π. Ζωγίου.)

74.

Ἐν μόνον ὑπάρχει ἔρωτος εἶδος, ἀλλὰ κατὰ μύθους ἐκδηλοῦται τὸ πάθος αὐτὸ τρόπους ψευδεῖς.

75.

Καθὼς τὸ πῦρ, οὕτω καὶ ὁ ἔρωσ δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ χωρὶς κινήσεως διηγενοῦς· ἀποθνήσκει δέ, ἅμα παύσασιν αἱ ἐλπίδες ἢ οἱ φόβοι αὐτοῦ.

76.

Τοῦ αὐτοῦ ἔτυχον κλήρου ὁ ἀληθὴς ἔρωσ καὶ τὰ φαντάσματα. Πάντες περὶ αὐτοῦ λαλοῦσιν, ὀλίγοι ὅμως εἶδον αὐτόν.

77.

Εἰς ἀπειρον πλῆθος ἐρωτικῶν φιλοτήτων τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὁ ἔρωσ δανειζει, τοσοῦτον ὅμως ἐν αὐταῖς μέρος ἔχει, ὅσον ὁ ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι τῆς Βενετίας ἡγεμὼν μετέχει τῶν δημοσίων αὐτῆς πραγμάτων.

78.

Οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀγαπῶσι τὴν δικαιοσύνην, διότι φοβούνται μήπως ἐκ τῆς ἀδικίας πάθωσιν.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

— Μαρία, θαρρῶ πῶς ἐσπασες καὶ ἄλλα ποτῆρι.

— Μάλιστα, κυρία, ἀλλὰ δὲν εἰξεύρετε καὶ τὸ ἄλλο· ἔγεινε δύο κομμάτια καὶ δὲν εἶνε μικρὸν πρᾶγμα, εἶνε εὐτύχημα.

— Πῶς εἶνε εὐτύχημα!

— Ἀ, κυρία, δὲν εἰξεύρετε, καθὼς βλέπω, τί βέσσανο εἶνε νὰ μαζεύῃ κανεὶς τὰ ὑαλιὰ ὅταν γείνη τὸ ποτῆρι χίλια κομματάκια!

Φιλάρεσκός τις κυρία ἐμφανίζεται ὡς μάρτυς εἰς τὸ δικαστήριον.

— Πόσων ἔτων εἶσθε; ἐρωτᾷ ὁ πρόεδρος.

— Εἰκοσιεῖς, ἀπαντᾷ ἀταράχως ἡ μάρτυς.

Μετὰ μικρὸν παρίσταται ὁ υἱὸς της, ὡς μάρτυς ἐπίσης.

— Τί ἡλικίαν ἔχετε; ἐρωτᾷ καὶ πάλιν ὁ πρόεδρος.

— Ἐξ μῆνας περισσότερον τῆς μητρὸς μου.

* * * Πρὸς ἀποφυγὴν πτώσεων πρέπει ν' ἀποφεύγῃ τις νὰ στρέφῃ πρὸς τὰ ὀπίσθεν τοὺς δ-φθαλμοὺς καὶ οὐδ' εἰς μεγάλην ἀπόστασιν νὰ προσηλθῇ αὐτοῦς. Ὡς βλαδίζοντες βλέπομεν τὸ ἀμέσως πρὸ ἡμῶν διάστημα, οὕτω καὶ ἐν τῷ βίῳ δὲν πρέπει νὰ κουράζωμεν τὴν ἄσπιν ἀτενίζοντες πρὸς τὴν διέχλην μεγακρυσιμένου μέλλοντος, ἣτις θέλει διαλυθῇ ἀφ' ἑαυτῆς ἅμα πλησιάζωμεν.

* * * Οὐδὲν ὑπάρχει ὀχληρότερον τῆς ἀκράσεως ἀνθρώπου διηγουμένου τὰς ἐπιτυχίας του. Καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς στενοτέρους φίλους μας πρέπει νὰ περιοριζόμεθα διηγουμένοι μόνον τὰ ἀτυχήματα ἡμῶν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν Μετὰ φόβου ἐρωτᾷ τις ἐνίοτε ἑαυτὴν τί θὰ γείνη ἡ ἀνθρωπίνη βιομηχανία ἐάν ὁ γαϊάνθραξ παύσῃ ὑπάρχειν καὶ διατρέψῃ τὰς ἀπειραρίθμους ἀνά τὴν οἰκουμένην μηχανάς. Ἀλλ' ὀλιγώτερον ὅμως σκέπτονται οἱ ἀνθρώποι ὅποσαι δυσχέρειαι θὰ ἐπέλθωσιν εἰς τὴν βιομηχανίαν ἕνεκα τῆς ἐξασφαισεως ὑλῶν τινῶν, αἵτινες, καὶ τοὶ ἡ δαπανωμένη ποσότης αὐτῶν εἶνε μικρότερα τῆς τοῦ γαϊάνθρακος, οὐχ ἦττον ὅμως κατέστησαν σήμερον τῆς πρώτης, ὡς λέγομεν, ἀνάγκης.

Ἐκ τῶν ὑλῶν τούτων εἶνε καὶ τὸ καουτσού, οὗ ἡ κατανάλωσις ὀσμῆραι αὐξάνει, αἱ δὲ ὠφέλειαι, ἃς παρέχει ἡ πολυτιμωτάτη αὐτῆ οὐσία, καθίστανται μάλλον καὶ ἔτι μάλλον ποιικίλαι, καὶ ὅμως ἡ παραγωγή αὐτῆς δὲν αὐξάνει ἀναλόγως.

Βαρβαρικότατος εἶνε ὁ τρόπος δι' οὗ οἱ ἄνθρωποι λαμβάνουσι τὸ καουτσού ἀπὸ τῶν δένδρων ἅτινα παράγουσιν αὐτό. Ἐν Βρασίλιᾳ, π.χ., ἀπρονοήτως φερόμενοι κόπτοισι ριζήδων δλα δένδρα ἔχοντα ὕψος 150—200 ποδῶν, τουτέστι 45, 50 καὶ 60 μέτρων, μόνον καὶ μόνον ἵνα διὰ μιᾶς συναγωγῆσιν ἀφθονον ὑλὴν φονεύουσιν ἐν ἄλλοις λόγοις τὴν ὀρυθὴ τὴν χρυσᾷ ὡὰ πίκτουσιν, ἵνα λάθωσι τὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ της χρυσόν! Τοῦτου δ' ἕνεκα μεγαλοπρεπέστατα δάση εἶνε τὴν σήμερον κατεστραμμένα.

Ἐν Ἰνδία ὁ τρόπος τῆς συναγωγῆς τοῦ καουτσού εἶνε δυστυχῶς πολὺ ὀπίσω, οὗ ἕνεκα καταστρέφονται ἀδίκως πολλὰ δένδρα· ὥστε ἐάν ἐξακολουθήσῃ ἡ ἀδικία αὕτη, μετ' ὀλίγα ἔτη θὰ καταστῆσῃ νὰ μὴ ἐπαρκῇ ἡ παραγωγή εἰς τὴν ὀσμῆραι αὐξάνουσαν κατανάλωσιν. Διὸ ἡ ἐν Ἰνδίαις ἀγγλικὴ κυβέρνησις μεριμνῶσα σπουδαίως περὶ τοῦτου, ἀπέστειλεν ἤδη εἰς Κεϋ-λάνην δισχίλια φυτὰ βρασιλικοῦ καουτσού καὶ τὰ ἐξαγόμενα τῆς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ καλλιέργειας εἶνε πλείστου λόγου ἀξία. Ἐσπειρᾷ δὲ καὶ σπέρματα, ἐξ ὧν μετὰ δύο μῆνας εὐτυχῶς

ἀνεφύσαν δεινρόλλια ικανά νά παράγωσι καου-
τσού.

Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1876 ἀπέστειλαν ἐκ Βρασι-
λίας εἰς Κεϋλάων 90,000 σπερμάτων, ὧν 2,300
μόνον ἐφθάσαν ἐν καλῇ καταστάσει. Ἐπειδὴ δὲ
ἡ δύναμις αὐτῶν διαρκεῖ ὀλίγον, ἠναγκάσθησαν
νά τα σπείρωσι παρρηθὺς ἐν χώρῳ 270 τετρα-
γωνικῶν μέτρων. Ἐ. ὀλίγαις δὲ ἡμέραις ἀνεφύ-
σαν φυτὰ ἔχοντά ὕψος 0,45 τοῦ μέτρου. Ἐκ
τούτων δὲ ἐθήκαν ἐν κλιβάνοις τὰ ἀκμαϊότατα
καί τα ἐξάπεστειλαν εἰς Σιγκαπόρην, Πιρμα-
νίαν καὶ ἄλλαις χώραις, ὧν τὸ κλίμα ἐκρίθη κα-
τάλληλον, καὶ ἐθα ἡ καλλιέργεια αὐτῆ θά ἐ-
πεκταθῆ μετ' ἐπιμελείας ἀναλόγου πρὸς τὰς ἐξ
αὐτῆς ἐλπίζομένας ὠφελείας.

••• Ἡ Ἐφημερίς τῆς Μόσχας διηγεῖται πε-
ριεργατάτην σκηνὴν γενομένην ἐν Πένσα παρὰ
τὴν Μόσχαν.

Πλουσιώτατος ῥώσος ἔπαιξε μετὰ πολλῶν φί-
λων του ἐν τινι γνωστοτάτῳ χαρτοπαικτικῷ.
Οἱ πάντες δ' ἀπόλεσαν τοιαῦτα ποσά, ὥστε οὐ-
δέμια ἀμφιβολία ὑπῆρξεν ὅτι ἐμπεσολάβησε δό-
λος καὶ ἀπάτη. Προσεληθείσης δὲ τῆς ἀστνο-
μίας συνελήθη ὁ κύριος τοῦ χαρτοπαικτικίου καὶ
ἐσφραγίσθη ἡ οἰκία.

Τί δὲ νομίζετε ὅτι ἀπεδείχθη ἐκ τῆς ἀνα-
κρίσεως; Ὅτι πᾶς ξένος ἦτο ἀδύνατον νά μὴ
χάσῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ ἕνεκεν ἰδιαιτέρου τινος
δολίου μηχανήματος. Οἱ τοῖχοι δὴλον ὅτι καὶ ἡ
δροφὴ τῆς αἰθούσης ἦσαν κατεστρωμένα διὰ χάρ-
του χρωματισμοῦ οὗ τὰ στέγδια παρίστων ἀ-
στέρων. Κατὰ τὸ κέντρον δὲ τῶν ἀστέρων τῆς
δροφῆς ὑπῆρχον ὄπαι, δι' ὧν ἀνθρωπὸς τις ἐπί-
στομα ἐξηπλωμένος ἠδύνατο νά βλέπῃ τὰ χαρ-
πία τῶν παιζόντων. Κατὰ μῆκος δὲ τῆς δροφῆς
καὶ τῶν τοίχων ὑπῆρχον σύρματα οὕτω συνηρ-
μολογημένα, ὥστε κινούμενα καταλλήλως ὑπὸ
τοῦ κατασκόπου ἐπληττον τὸ πέλμα τῶν ὑπο-
δημάτων τοῦ ἀρχιπαικτικοῦ καὶ διὰ συνθηματι-
κῶν ἐλαφρῶν κρούσεων ἐφαίνοντο ὅποια χαρπία
ἔχουσιν οἱ ἀντίπαλοί του ἢ μάλλον εἰπεῖν τὰ
θύματά του.

Οἱ συνάνοχοι, τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, συλληφθέν-
τες ἐξωρίσθησαν διὰ βίου εἰς Σιβηρίαν.

••• Τὰς ἐμπορικὰς πόλεις τοῦ ἠνωμένου κρά-
τους τῆς Μ. Βρετανίας, γράφει ἡ «Κλειώ»,
λυμαίνεται ἀπὸ τινῶν μνηῶν οἰκονομικῆ κρίσεως,
φοβερωτέρα ἐκείνης, ἥτις ἐπῆνεγκε τῇ 1873
τὴν καταστροφὴν ἐν τῷ βιενναίῳ χρηματιστηρίῳ.
Τρεῖς μεγάλα τράπεζαι χρεωκοπήσασαι ἐξηφά-
νισαν περιουσίαν 13,000,000 λιρῶν, συμπα-
ρέσυραν δὲ εἰς τὸν ὄλεθρον ἄλλαις μικροτέρας,
ἐνθα οἱ πενέστεροι πολῖται, αἱ χῆραι κ.λ. εἶ-
χον παρακατατεθειμένους τοὺς καρπούς τῶν ἰ-
δρυμάτων αὐτῶν. Ἢ ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων,
καθ' ἣν μάλιστα διατρανοῦται ὁ ἐθνικὸς τῶν
Ἀγγλίων βίος ἐν τῇ ἀπολαύσει ἐξεζητημένον

καὶ εἰδικωτάτων σιτίων καὶ ποτῶν, ὑπῆρξεν
ἡμέρα πένθους μάλλον ἢ χαρᾶς. Κατὰ τὸν δε-
κέμβριον μῆνα κομίζονται ἀπὸ Καναδᾶ καὶ ἐτέ-
ρων ἀγγλικῶν ἀποικιῶν μυριάδες χηνῶν καὶ
παντοίων ἄλλων ἀγνώστων ἐν Εὐρώπῃ ὀνίθων
χάριν τῆς ἑορτῆς· ἐφέτος ὅμως σήπονται ἐν τοῖς
ἐργαστηρίοις, διότι ἡ κατανάλωσις ἠλαττώθη
κατὰ 60 τοῖς 100. Καθ' ἐκάστην ἡμέραν, ὡς
ἀγγέλλουσιν αἱ ἐφημερίδες τοῦ Λονδίνου, ἀ-
κούονται νέαι χρεωκοπίαι τραπεζῶν, κλείονται
ἐργοστάσια, καταστήματα, λατόμεια καὶ μεταλλε-
εἶα. Τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία πάσχει οὖν
οὕτω δεινῶς, ὥστε ἐπιτόχουσιν πολλοὶ ἐξ ἐκεί-
νων τῶν κοινωτικῶν τάξεων, αἵτινες δὲν δια-
τελοῦσιν ἐν ἀμέσῳ συναφεῖα πρὸς βιομηχάνους
καὶ ἐμπόρους. Τὰ μικρὰ ἐργαστήρια ἀπώλεσαν
τοὺς ἀγοραστὰς των ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἐργα-
τῶν· πλείονας δὲ τούτων στερήσει ὑφίστανται
αἱ χῆραι καὶ αἱ ἀγχοὶ γυναίκες, αἱ τὰ χρέη-
ματὰ των ἀπολέσασαι ἐν ταῖς τραπεζαῖς. Ὁ ἐκ
τῆς πείνης θάνατος, ὁ τίως λυμαινόμενος τοὺς
ἐν ἀγροῖς καὶ ἐν τοῖς ἀπωτάτοις τῶν πόλεων
προαστεῖσι, θερτίζει ἀνθρώπους κατέχοντας μικρὰ
τάξιν ἀνωτέρων τῆς τῶν ἐργατῶν. Τὰ πτωχο-
κομεία ὑπερεμεστώθησαν, ἀνεκτότη δὲ ἐνισχού
καὶ ἡ τῶν φόρων ἀπότισις. Ἀπερίγραπτα εἶνε
τὰ παθήματα τῶν πτωγῶν ἀνθρώπων, ἰδίως ἐν
Barnsley, Burnley, Burslem, Gloucester καὶ
Leeds.

••• Μεθ' ὅσα καὶ ἂν λέγονται κατὰ τῆς κε-
φαλικῆς ποινῆς, ἀναμφίβολον ὑπάρχει, ὅτι ἡ
καθὼς ἀπάλειψις ἐκ τοῦ ποινικοῦ κώδικος αὐ-
ξάνει τὰ κακούργηματα. Ἐν τῷ νομῷ τῆς Ἑλ-
βετίας φρεσιβούργου, τῷ περιέχοντι 110,000 κα-
τοίκων, εἶχον συχρῆ ἀπὸ τοῦ 1864 μέχρι τοῦ
1874 ἐπτὰ δολοφονίαι. Τῷ 1874 κατηγορήθη
ἡ κεφαλικὴ ποινὴ ἀπανταχοῦ τῆς δημοκρατίας.
Ἐκτοτε δὲ κατὰ τὴν τελευταίαν τριετίαν δια-
πράχθησαν ἐν φρεσιβούργῳ 13 φόνοι, καὶ ἄλλοι
5 ἐφέτος, ἐν συνόλῳ 20. Ἐπικρατούσης τῆς κε-
φαλικῆς ποινῆς συνέβαινον κατ' ἔτος φόνοι δλι-
γώτεροι τοῦ ἐνός· καταργηθείσης δὲ, γίνονται
πέντε κατ' ἐνιαυτόν.

••• Πολυάριθμα δῶρα ἔλαβε κατὰ τὴν ἡμέραν
τῶν γάμων τῆς ἡ δανῆ βασιλοῦσας Θύρα παρὰ
τῶν γονέων, τοῦ δανικοῦ ἔθνους καὶ ἐξ ἄλλοδα-
πῆς. Ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ἡ αὐτοκράτειρα τῆς
Ῥωσίας ἀπέστειλαν τιμαλφῆς φέλιον μετὰ πεν-
ταπλῆς σειρᾶς ἀδαμάντων καὶ μαργαριτῶν· ὁ
μέγας δούξ διάδοχος καὶ ἡ σύζυγός του ἐδώρη-
σαντο λαμπρὸν συμπλέγμα σαπφείρων καὶ ἀδα-
μάντων· ὁ μέγας δούξ Ἀλέξιος πόρπον ἀγκυ-
ροειδῆ μετὰ σαπφείρων καὶ ἀδαμάντων· ἡ βα-
σίλισσα τῆς Ἀγγλίας σάλιον Ἰνδικόν καὶ περι-
λαίμιον κόσμον λιθοκόλλητον μετὰ τῆς εἰκόνης
τῆς ὁ πρίγκιψ τῆς Οὐαλλίας Ἰνδικόν περιδέ-
ραιν μετὰ μαργαρίτων, σαπφείρων καὶ ἀδαμάν-

των ἀξέπτων· ἡ πριγκίπισσα τῆς Οὐαλλίας στο-
λὴν περιγητικὴν, μετὰ πλείστων κοσμημάτων
ἀργυρῶν καὶ μονογραφημάτων χρυσῶν· τὰ πέντε
τέκνα τοῦ πρίγκιπος τῆς Οὐαλλίας πέντε βρα-
χιονιστήρας λιθοκόλλητους· ἡ πριγκίπισσα τῆς
Ἀγγλίας Βεατρίκη χρυσοῦν περιάρπιον ἀδα-
μαντοκόλλητον· ὁ δούξ καὶ δούκισσα Καμβρίγης
ἀργυρᾶν τῶν χροιδῶν εἰς τὸ γράφειν συσκευὴν
ἐπίχρυσον, ψέλιον καὶ δύο ἀργυρᾶς λυχνίας κε-
χρυσωμένας· ἡ χῆρα βασιλοῦσας τοῦ Ἀννόβερ
περιδέραιον καὶ περιάρπιον μετ' ἀδαμάντων,
μαργαριτῶν καὶ λυχνιτῶν· ἡ πριγκίπισσα Λύ-
γούστα περικόλλη σπέκην θερμάστρας· ἡ τῆς
Βασίλειας Λουίζα πόρπον ἀδαμαντοκόλλητον· αὐ-
τὸς δ. ὁ δούξ Κομμενερλάνδης συμπλέγμα ἀδαμάν-
των καὶ σαπφείρων.

••• Κατὰ τὸ προσεχὲς ἔαρ σκοποῦσιν οἱ Ἀγ-
γλοὶ νά φυτεύσωσιν ἐν Κύπρῳ ἑκατοντάδας Εὐ-
καλύπτων (Eucalyptus globulus), δι' οὗ ἐκα-
θάρθῃσαν πολλὰ μέρη τῆς Ἀφρικῆς ἀπὸ τῶν
κλιματικῶν μiasμάτων. Ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνη-
σις ἐστειλεν εἰς Κύπρον φυτευτῆς, οἵτινες ἀρ-
χονται τῶν ἐργασίων των μὲν Ἰακάρτιον.

••• Ὁ Πάπας Λέων ΙΓ', ὑποδεξάμενος ἀρ-
τίως εἰς ἰδιαιτέρων ἀκρόασις τοὺς καθηγητὰς
τοῦ βυβαϊκοῦ Κολλεγίου, διέκρινε καὶ τὸν
πρόην διδάσκαλόν του, τὸν εἰς βαλὺ καὶ λιπα-
ρόν γῆρας ἐληλακότα Πατρίτσην. Μετὰ τὴν
προσλαλίαν τοῦ πρυτάνεως ἀπήντησεν αὐτὸς
κατακλιθεὶς, ἔδωκε δὲ κατόπις ταῖς καθηγητὰς
ἀδειαν νά προσέλθωσιν ἐφεξῆς καὶ ἀσπασθῶσι
κατὰ τὸ σύνθημα τὸν ἐπὶ τοῦ ποδὸς αὐτοῦ σταυ-
ρόν. Ἐν ᾧ προσήρχετο ὁ Πατρίτσης βασιλαζή-
μενος ὑπὸ ἄλλων, κατέβη ὁ Πάπας ἀπὸ τοῦ
θρόνου, περιεπτύξατο τὸν σοφὸν διδάσκαλον
καὶ μέχρι θαυρῶν συγκεινημένος ἐξέφρασεν
αὐτῷ εὐγνωμοσύνην ἐπὶ τῇ ὠφελείᾳ, ἣν νέος ὢν
ἤρυστο ἐκ τῶν ἐκείνου παραδόσεων.

••• Παράδοξοι δυντὸς ἀνθρώποι οἱ Ἀμερικανοὶ!
Ὁ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργὸς (κ. Schurtz)
προσέλαβε γραμματέα του νεανιδά τινα (τὴν
miss B. Irish, λίαν πεπαιδευμένην, καθ' ἃ βε-
βαιῶ ἡ Ἐφημερίς τῆς Οὐάσιγκτόνος ἐν ἀρβῶν
δε' οὗ ἐξαιρούνται αἱ ἀρεταὶ τοῦ γυναικείου γραμ-
ματέως καὶ ἐξ οὗ παραλαμβάνομεν τὸ ἐπόμε-
νον ἀπόσπασμα·

••• Ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὸ ὑπουργικὸν γραφεῖον
βλέπει κόρην χαρῆσαν καὶ θελατικὴν καθημέ-
νην πρὸ τοῦ γραφείου καὶ μετὰ φιλοπονίας γρά-
φουσαν. Ἐργον δὲ αὐτῆς κυρίως εἶνε τὸ νά
γράφῃ τὰς ἀποκρίσεις τῶν πρὸς τὸν ὑπουργὸν
στελλομένων γαλλικῶν, γερμανικῶν καὶ ἀγ-
γλικῶν ἐπιστολῶν συντάττουσα τὴν ἀπόκρισιν
γαλλιστῆ, γερμανιστῆ ἢ ἀγγλιστῆ, κατὰ τὴν
γλώσσαν δι' ἧς εἶνε γεγραμμένη καὶ ἡ πρὸς τὸν
ὑπουργὸν ἐπιστολή. Διὰ τῶν ἐξαιρέτων δὲ καὶ
σεμνῶν αὐτῆς τρῶπων κῆται τὴν εὐνοίαν τῶν

συντυγχανόντων. Καὶ ἐν ᾧ αἱ πλείσται γυναῖ-
κες τῆς Οὐάσιγκτόνος τὴν μὲν ἡμέραν διατε-
λοῦσι κοιμώμεναι, τὴν δὲ νύκτα τρέχουσαι ἀπὸ
ἐσπερίδος εἰς ἐσπερίδα, βλαπτόμεναι μάλλον ἢ
ὠφελοῦμεναι, ἡ μὲς Ἄρις ζῆ ἀπύλλαμμένη
τῶν ἐνοχλήσεων τούτων καὶ εἰς μόνον τὴν ἐρ-
γασίαν αὐτῆς καὶ τὴν μελέτην ἐπιτιδομένη.
Κατὰ τὴν γλωσσομάθειαν οὐδεμίαν ἔχει ἐφα-
μιλλον ἐν Ἀμερικῇ, διότι εἶνε ἐγγραπτεστέρα
ἐξ ἴσου καὶ τῶν νεωτέρων γλωσσῶν καὶ τῶν
ἀρχαίων. Καὶ τοι δὲ εἶνε εἰκοσι μόλις ἐτῶν νέαι,
ἀνετέθη ὅμως εἰς αὐτὴν ἔργον δύσκολον, ἡ εἰς
τὴν ἀγγλικὴν μετάφρασις τῶν Ἀπάντων τοῦ
Ἀουερεμάχου.

••• Ὁ γνωστότατος τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ διασω-
τῶν τῆς ἵπποδρομικῆς (ὁ λόρδος Falmouth)
ἠδδοκίμησε τὸ ἔτος τοῦτο συγκομίσας ἑκατακτι
κέρδη. Δεκατρεῖς τῶν ἵππων του ἐβραβεύθη-
σαν λαβόντες 930,275 φρ. Ἴππος δὲ τις ἐ-
κέρδισεν αὐτὰς μόνον φρ. 411,150. Πρὸ πολ-
λῶν ἐτῶν δὲν ἐφθάσαν τὰ τῶν ἵππων βραβεῖα
εἰς τὸ οὐκ ἀξιοκαταφρόνητον τοῦτο ποσόν.

••• Ἀμερικανὸς τις προτείνει ταξείδιον ἐκ
τῶν τολμηροτάτων. Στοιχηματίζει ὅτι δύνα-
ται νά μεταβῆ ἀπὸ Νέας Ἰόρκης εἰς Παρισίους
διὰ ποδηλάτου (vélocipède). Τὸ δὲ ποδήλα-
τον ἔπερ θά μεταχειρισθῆ εἶνε νεωτάτης ἐφευ-
ρέσεως μηχανικοῦ τινος τῆς Νέας Ἰόρκης, δυ-
νάμενον νά πρέχῃ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θά-
λασσαν, διότι εἶνε ἄμαξα ἀμα δὲ καὶ λέμβος.
Κινεῖται δὲ ἡ μηχανὴ αὐτῆ διὰ μοχλοῦ ὃν
διευθύνει ὁ ὑπ' αὐτοῦ καθημένος, δύναται δὲ
καὶ πλείονες τοῦ ἐνός νά καθήσωσιν εἴτε χάριν
περιπάτου, εἴτε πρὸς διάσωσιν ἀπὸ ναυαγίου.
Ἢ δὲ ταχύτης αὐτοῦ κατὰ μέσον ὄρον εἶνε ἐξ
μῖλλια ἐν τῷ ὕδατι καὶ 12 κατὰ γῆν.

••• Τῇ 11 τοῦ προσεχῶς Ἰουνίου ὁ Αὐτο-
κράτωρ καὶ ἡ Αὐτοκράτειρα τῆς Γερμανίας ἐ-
ορτάζουσι τὴν πεντηκονταετηρίδα τοῦ γάμου
των. Μαθόντες, ὅτι ἐπαρχαῖοι ὀλόκληροι, πό-
λεις, σωματεῖα, σύλλογοι καὶ πολῖται ἰδιωτεύ-
οντες ἐμελέτων νά προσενέγκωσιν αὐτοῖς δῶρα
τιμαλφῆ, ἐδήλωσαν διὰ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐσωτερι-
κῶν ὑπουργοῦ, ὅτι ἐκ τοῦ προτέρου εὐχαριστοῦσι
τοῖς ὑπακόοις των ἐπὶ τῇ πιστότητι καὶ ἀ-
γάπῃ, παραιτοῦνται τὰ δῶρα καὶ ἐκφράζουσιν
εὐχὴν νά ὑποστηριχθῶσι γενναίως τὰ ἐν Πρωσ-
σία φιλανθρωπικὰ κατὰστήματα.

••• Ἐν τινι γερμανικῇ ἐφημερίδι κτηνιατρικῇ
ὁ καθηγητῆς Χάουδνερ ἐδημοσίευσεν διατριβὴν
περὶ δωδεκαέτους δαμάλεως κωφολάλου. Ὁκά-
τοχος αὐτῆς τὴν ἡγόρασεν 20 ἡμέρας μετὰ τὴν
γέννησίν της καὶ τὴν ἐξέθραψε πεφροντισμένως.
Ἢ δάμαλις οὐδὲ ἐγγύθεν ἀκούει οὔτε πρὸς-
κλῆσιν, οὔτε θόρυθον· ὅταν ἀπολειφθῆ μόνῃ ἐν
τῷ σταθμῷ, ἢ ὅταν ἐπέλθῃ ἡ τοῦ χορτοσμοῦ
ῶρα καθ' ἣν αἱ ἄλλαι μωκῶνται, ἢ ὅταν ἀφαι-

ρεθῆ τὸν μόσχον της, ποιεῖ τὰ αὐτὰ κινήματα ὡς οἱ μυκώμενοι βόες, προτεινέει κεφαλὴν καὶ τράχηλον, ἀνοίγει τὸ στόμα, ἀλλ' οὐδένα ἀφίκει φθόγγον. Ἄπ' ἐναντίας ἔχει ὄρασιν ὀξυτάτην. Κατὰ τὰς ἀνατομικὰς ἐρεῖνας τὰ ὄρα καὶ ὁ λάρυγξ διατελοῦσιν ἐν καταστάσει φυσιολογικῇ. Ἔτεκεν ἤδη ἑπτὰ μόσχους, ἀδελφὸν ἕμως ἂν ἦσαν καὶ οὗτοι κωφάλαλοι, διότι ἐσφάγησαν πρῶτως.

Ἡ Συζήτουμένου ποτὲ ἐν τῇ Συμβατικῇ τῆς Γαλλίας Συνελεύσει τοῦ ἔθρου 121 τοῦ συντάγματος, ἔχοντος ὡς ἐξῆς: ὁ γαλλικὸς λαὸς οὐδέποτε συνομιλοῦει εἰρήνην πρὸς ἐχθρὸν κατέχοντα τὸ ἔδαφός του, ἀντιπρόσωπός τις Μερσίε καλούμενος, ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ «καὶ μήπως ἐκάματε σύμβασιν μετὴν νίκης;» — «Ὁχι, ἀπήντησεν ὁ Βέζερ, ἀλλ' ἐκάμαμεν σύμβασιν μετὴν Χάρου.»

Ἡ Κατὰ τὰς σημειώσεις τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, ἡ Πελοπόννησος εἶνε ἡ πλουσιωτάτη εἰς πρόβατα, ἡ Στερεὰ Ἑλλάς εἰς ἀγελάδας καὶ βόας. Κατ' ἐπαρχίας ἡ πλουσιωτάτη εἰς πρόβατα εἶνε ἡ Φθιώτις, εἰς αἴγας ἡ Κασσιόπη, εἰς βόας καὶ ἀγελάδας ἡ Βόνιτσα, εἰς ἵππους ἡ Φθιώτις, εἰς ὄνους ἡ Κορινθία.

Εἰς ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Περὶ τῆς σπουδῆς τῆς ὕγιεινῆς.

Ἡ σπουδὴ τῆς ὕγιεινῆς εἶνε ἀπαραίτητος πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰούλιος Σίμων, ὑπουργὸς ὢν τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδευσεως, εἰσήγαγεν εἰς τὰ σχολεῖα διὰ τοῦ ἀπὸ 6 Μαΐου 1872 διατάγματος τὴν διδασκαλίαν τῆς ὕγιεινῆς. Τὸ δὲ πρόγραμμα τῆς διδασκαλίας ταύτης, περιλαμβανοῦσης ἐξ μαθημάτων, συνετάχθη κατ' αἴτησιν τοῦ ὑπουργοῦ ὑπὸ τῆς ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίας τῆς Ἰατρικῆς. Ὁ γάλλος ἰατρός Ἐκτωρ Γεωργίου ἐξέδωκε κατ' αὐτὰς τὸ τρίτον ἤδη τὰ Στοιχειώδη μαθήματα τῆς ὕγιεινῆς, συντεθέντα κατὰ τὸ πρόγραμμα.

Αἱ περὶ τῆς ὕγιεινῆς γνώσεις, ὁσημέραι κοινότεραι γινόμεναι, ἐκαρποφόρησαν ἤδη. Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος ἕμέσος ὄρος τῆς διαρκείας τῆς τοῦ ἀνθρώπου ζωῆς ἠξήθη κατὰ ἑπτὰ ἔτη καὶ ἀπὸ 33 ἐγένετο 40. Ὁσαύτως δὲ καὶ τὰ τῆς ὕγιεινῆς ἐν γένει ἐβελτιώθησαν, διότι τὴν σήμερον δύναται τις κάλλιον νὰ περιποιηθῆ ἑαυτὸν, καὶ κατὰ μακρὸν ἐκλείπουσιν ἢ περιστέλλονται πλείστα ὅσαι ἀρρώστειαι πηγάζουσαι ἐκ τῆς ἀγνοίας τῶν τῆς ὕγιεινῆς κανόνων.

Ἡ ὕγιεινὴ εἶνε τῷ ὄντι ἡ ἐφαρμογὴ πλείστων ἐτέρων ἐπιστημῶν πρὸς ἕνα τινὰ σκοπὸν, τὸν ἐξῆς: τὴν συντήρησιν καὶ βελτίωσιν τῆς ὕγιεινῆς. Καὶ παρὰ μὲν τῆς φυσικῆς δανείζεται

τὰ περὶ τῆς θερμότητος, τοῦ φωτός, τοῦ ἡλεκτρισμοῦ, παρὰ δὲ τῆς χημείας τὰ περὶ τοῦ ἀέρος, τοῦ ὕδατος, τῶν βρωμάτων, τῶν ποτῶν, παρὰ δὲ τῆς φυσικῆς ἱστορίας τὰ περὶ τῶν τροφῶν, παρὰ δὲ τῆς ἀνατομικῆς καὶ τῆς φυσιολογίας τὰ περὶ τῶν ὀργάνων καὶ τῶν λειτουργιῶν τοῦ ἀνθρώπινου αἵματος, παρὰ δὲ τῆς παθολογίας τὰ περὶ τῶν ἀταξιῶν τῶν πηγαζουσῶν ἐκ τῆς κακῆς καταστάσεως τῆς ὕγιεινῆς. Ἀνήκουσι δὲ αὐτῇ καὶ μόνῃ τὰ συμπεράσματα ἅτινα συνάγει ἐκ πασῶν τούτων τῶν γνώσεων, καὶ οἱ κανόνες οὗς ἐξ αὐτῶν συνοπτικῶς σχηματίζει.

Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο ἐὰν ἐποπλασιαζόντο οἱ σύλλογοι περὶ ὧν ἐποιεῖτο λόγον ὁ ἐκ Λονδίνου ἰατρός Ρόθ τῇ 2 παρελθόντος Ἀυγούστου ἐν τῷ διεθνῇ συνεδρίῳ τῆς παγκοσμίου Ἐκθέσεως. Οἱ ἰδιωτικοὶ οὗτοι σύλλογοι, ὧν γνωστὸς εἶνε ὁ λεγόμενος Ladies Sanitary association, συμπληροῦσι κατὰ τὸ δυνατόν τὸ ἀνεπαρκὲς τῆς δημοσίας διδασκαλίας ἔνθα ἡ ὑγιεινὴ καὶ ἡ φυσικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ ἀγωγή δὲν συγκαταλέγονται μεταξὺ τῶν ἐν τοῖς σχολείοις ἀναγκαστικῶν μαθημάτων.

Καὶ εὖ μόνον δὲ οἱ σύλλογοι οὗτοι οἱ ἰδιωτικοὶ διδίδουσιν ἀνὰ τὴν Ἀγγλίαν τοὺς τῆς ὕγιεινῆς νόμους, ἀλλὰ καὶ καθιστῶσιν εὐληπτον καὶ κοινωτέραν τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῆς, ἰδρύνοντες δημοσίας βιβλιοθήκας ἐκ δημοτικῶν βιβλίων πραγματευομένων περὶ τῆς ὕγιεινῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς εὐεξίας διὰ δημοσίων ἀναγνώσεων περὶ ὕγιεινῆς. Συλλέγουσι κερὰλαια πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν βελτιώσεων εἰς τὰς νοσηρὰς κατοικίας, διανέμουσι δὲ ἀσβεστον πρὸς λεύκανσιν τῶν ἐσωτερικῶν τοίχων τῆς οἰκίας, χρησιμοῦσιν ἐνδύματα, λουτρά, ἀντισηπτικὰ, ὑποστηρίζουσι τὴν ἰδρυσὶν Ἀσύλων τῶν παιδίων καὶ καθ' ὅλου εἰπεῖν ἐξασκοῦσιν ἐπιρροὴν σωτηριωδέστατην ἐπὶ τῆς δημοσίας ὕγιεινῆς. **

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Αἱ νεάνιδες εἰς ἄκρον ἀθυμοῦσι καὶ ἀπελπίζονται βλέπουσαι τὰς χεῖρας τῶν δεινῶς παραμορφωμένας καὶ ἐρυθρὰς ὑπὸ τῶν χειμῶνων (χιονιστρῶν). Πρὸς ἀποδίωξιν τῶν φρικαλέων τούτων ἐξοιδήσεων, αἵτινες οὐχὶ σπανίως καὶ εἰς ἕλλη ἐκτρέπονται, κυρία τις ἀνεκάλυψεν ἡμῖν τὸ ἐπόμενον ἀγγλικὸν φάρμακον.

«Ἄλας ἐρυθρὸν πέπερι εἴτε κοινὸν εἴτε τῆς Καύνης καὶ ἕνωσον μεγάλην ποσότητα αὐτοῦ μετὰ οἰνοπνεύματος, ὥστε τὸ μίγμα νὰ γείνη πολὺ δυνατόν. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ μίγματι ἐμβαπτίζεις πολλὰκις καὶ πολλὰν ὥραν τὰ πάσχοντα μέρη καὶ ἡ ἰσσις εἶνε ἐσβαία καὶ ταχυστάτη.»

ΛΟΙΜΗΞΙ—ΤΡΟΠΙΣ ΚΟΡΙΝΘΟΣ, ΟΔΟΣ ΜΑΤΙΑΣΟΣ ΚΑΙ ΣΙΚΙΟΥ, 15